

Motiveren door spelgecentreerd spelonderwijs

Anne Koekenbier (2143843) is 4^e jaars student aan de Fontys Sporthogeschool, te Eindhoven. Dit artikel is geschreven in het kader van het afsluitend praktijkonderzoek.

19 juni 2013

Voorwoord

Dit artikel is geschreven in het kader van het afstudeeronderzoek aan de Fontys Sporthogeschool te Eindhoven. Dit onderzoek is uitgevoerd op het Zwijsen College te Veghel. De onderzoeksvraag komt voort uit het vooraf gekozen thema: Teaching Games.

Onder begeleiding van Gwen Weeldenburg is het artikel met de bijbehorende bijlagen tot stand gekomen. Veel plezier met het lezen van dit artikel.

Door: Anne Koekenbier

Inhoudsopgave

Samenvatting		4
Het artikel:	<i>Motiveren door spelgecentreerd spelonderwijs</i>	5
De bijlagen		12
Bijlage I	Onderzoeksinstrumenten	13
	Instrumenten	14
	The BPN-PE vragenlijst	16
	The SIMS vragenlijst	17
	Onderzoeksvragenlijst	18
Bijlage II	Uitgewerkte methode	20
	Populatie	21
	Ontwerp	22
	Planning	26
	Logboek	27
	Betrouwbaarheid	28
	Literatuur	29
Bijlage III	Operationalisatieschema	30
Bijlage IV	Resultaten	33
	Beschreven resultaten	34
	Stijgingstabel	38
	Gemiddelde per vraag	39
	Harde data	40
Bijlage V	Reflectieverslag	44
Bijlage VI	Lesvoorbereidingen	47
	Interventiegroep	
	Les 1	49
	Les 2	54
	Les 3	61
	Controlegroep	
	Les 1	67
	Les 2	72
	Les 3	76

Samenvatting

In deze studie is onderzocht wat het verschil is tussen een spelgecentreerde benaderingswijze en een technische gecentreerde benaderingswijze van sport(spel)onderwijs, op het competentiegevoel van leerlingen. Er is gebruik gemaakt van een interventie- en een controleklas die beide handbal les aangeboden kregen. Het betreft hier een havo- en atheneum 2 jongens klas. De interventieklas heeft handballes gehad volgens de principes van een spelgecentreerde aanpak. Deze groep kreeg les op kleine veldjes en met veel overtalsituaties. De controleklas kreeg een heel technische gecentreerde handballes die bestond uit een warming up, kern en een afsluitend spel op een groot veld. In de resultaten komt naar voren dat het competentiegevoel van de interventieklas gemiddeld meer gestegen is dan de controleklas. Bovendien is gebleken dat een spelgecentreerde handballes voor de leerling met een laag gevoel van competentie het meeste effect heeft.

Door: Anne Koekenbier

Motiveren door spelgecentreerd spelonderwijs

Het effect van een spelgecentreerde les op het competentiegevoel en motivatie van leerlingen in het voorgezet onderwijs

“Mogen we nu eindelijk gaan spelen, Meneer?!” Een veelvoorkomende vraag binnen de les Lichamelijke Opvoeding (LO). Leerlingen willen graag spelen en beleven. Heeft u ooit een groep kinderen op het speelveld een dribbeloefening zien doen? Kinderen halen plezier uit het spelen van een spel. Waarom maken docenten LO hier niet vaker gebruik van? Deze intrinsieke motivatie blijkt enorm belangrijk voor het leerproces van leerlingen en draagt wellicht ook bij aan de brede doelstellingen die het vak LO kent.

Door: Anne Koekenbier

Inleiding

Onderwijzen is invloed uitoefenen in een van tevoren bepaalde richting (Lemkes, 1855). Als docent ben je verantwoordelijk voor de aard en richting van deze invloed. Het vak LO heeft zichzelf als doel gesteld om leerlingen vanuit een pedagogisch perspectief, meervoudig bekwaam te maken voor deelname aan sport- en bewegingssituaties, als onderdeel van een gezonde en actieve leefstijl (Brouwer, Aldershof, Bax, Van Berkel, Van Dokkum, Mulder en Nienhuis, 2011).

De overheid heeft kerndoelen en eindtermen opgesteld op grond waarvan docenten LO hun vak dienen in te kleuren. Kerndoelen die ingaan op motorische leerdoelen, sociale- en emotionele leerdoelen en cognitieve leerdoelen. Vanuit deze kerndoelen heeft de stichting leerplanontwikkeling (SLO) er voor gekozen om deze te ordenen in vier beweegsleutels. Deze beweegsleutels geven de docent houvast en dienen richting te geven aan het leerproces van de leerling, om hen zo een kans te bieden op een blijvende, perspectiefrijke en verantwoorde deelname aan onze bewegingscultuur. Deze beweegsleutels betreffen: bewegen verbeteren, bewegen regelen, gezond bewegen en bewegen

beleven (Ten Brinke, Brouwer, Houthof, Massink, Mooij, Mossel, Swinkels, & Zonnenberg, 2007). Binnen het vak LO kunnen de volgende vijf grote domeinen worden onderscheiden, waarmee gewerkt wordt aan voorgaande doelstellingen; turnen, atletiek, bewegen op muziek, zelfverdediging en spel. Buiten deze grote vijf zijn er ook nog de actuele activiteiten zoals; zwemmen, klimmen, schaatsen, etc. (Ten Brinke et al., 2007).

Spelonderwijs

De meeste uren binnen het bewegingsonderwijs worden gespendeerd aan lessen die vallen binnen het domein spel (Brouwer, 2007). Spel is een oerfenomeen van alle tijden (Stemper, 1983 in Leysen, 2008). Spel heeft overal ter wereld een andere betekenis. Er is echter één heel belangrijke gelijkenis: Spel is beleven! In het vak LO kiest men spel echter ook als middel. Een middel om leerlingen welbepaald, intentioneel en met richting te beïnvloeden op motorisch, sociaal/emotioneel en cognitief vlak (Leysen, 2008). De wijze waarop men het onderwijs in sportspelen vormgeeft, wordt bepaald door de visie die men hanteert. In ‘Rethinking Games Teaching’ beschrijven Thorpe en Bunker (1986) de kritische visie ten opzichte van de toenmalige benaderingswijze van sport(spel)onderwijs. Thorpe en Bunker introduceerden een meer cognitieve en spelgerichte aanpak in tegenstelling tot de meer op techniek gebaseerde lessen. Aan jongeren werden beweeg- en speluitdagingen zoals het vrijlopen, aanvallen en verdedigen geïntroduceerd. Thorpe en Bunker maakten gebruik van andere ballen, ander (slag)materiaal en kleinere velden. Geïnspireerd door hun leraren legden Thorpe en Bunker de grondslag voor het begrip ‘kleine spelen’ welke het eerst werden besproken in ‘The F.A. Guide to Training and Coaching’ (Wade, 1967 in Butler & Griffin, 2010). Later ontwikkelden Bunker en Thorpe (1982) het

Teaching Games for Understanding (TGfU) model. Dit model of spelconcept legt de nadruk op het spelend en inzichtelijk leren, het ontwikkelen van 'game sense', 'game knowledge' en 'game understanding' in plaats van het ontwikkelen van technieken. TGfU legt tactische spelproblemen voor in aangepaste spelen (Webb & Pearson, 2008). Het plaatst de leerling in spelsituaties waar cognitieve vaardigheden zoals tactieken, keuzes maken en (spel)problemen oplossen van groot belang zijn. Dit staat in contrast met de docenten die (nog steeds) een technische benaderingswijze van sport(spel)onderwijs hanteren, en die denken dat een specifieke techniek eerst correct uitgevoerd moet kunnen worden, alvorens de leerling succesvol deel kan nemen aan het spel (Blomquist et al., 2001). Uit onderzoek blijkt dat leerlingen door deze technische benaderingswijze minder gemotiveerd zijn (Jones, Marschall & Peters, 2010).

Intrinsieke motivatie

Motivatie blijkt enorm belangrijk in het leerproces en beleving van leerlingen (Moreno, Gonzáles-Cutre, Martín-Albo en Cervelló, 2010). Het construct motivatie wijst op een innerlijk proces dat gedrag aanspoort, stuurt en in stand houdt (Woolfolk, Hughes & Walkup, 2008). Ryan en Deci (2000) maken onderscheid in extrinsiek en intrinsiek gemotiveerd gedrag. Extrinsieke motivatie wordt gekenmerkt door externe factoren. Intrinsiek gemotiveerd gedrag duidt op leerlingen die meedoen om het plezier wat zij aan de activiteit beleven (Alderman, Beighle en Pangrazi, 2006). Om kinderen te stimuleren een blijvende, perspectiefrijke en verantwoordelijke deelname aan onze bewegingscultuur te ontwikkelen, zullen zij gemotiveerd moeten zijn om deel te nemen aan beweeg- en sportactiviteiten. Bij voorkeur intrinsiek gemotiveerd, want uit onderzoek blijkt dat deze leerlingen, LO waarschijnlijk eerder als positief zullen ervaren (Weiss, 2000). Ook in de Self- Determination Theory (SDT) staat intrinsieke motivatie voorop.

De SDT is een op ervaring gebaseerde, afgeleide theorie van de menselijke motivatie en persoonlijkheid in sociale contexten die motivatie differentieert in termen van

competentie, autonomie en verbondenheid (Ryan & Deci, 2002). Deze intrinsieke motivatie wordt beschouwd als een inherent kenmerk van de mens en wordt gezien als de basis van psychologische vrijheid of zelf-determinatie. Hierbij is het gevoel van competentie erg belangrijk. Positieve feedback en keuzevrijheid worden gezien als indicatoren om voor de leerlingen een gevoel van competentie en zelf-determinatie te ervaren (Ryan & Deci, 2002). De mens heeft een fundamentele behoefte zichzelf waar te nemen als competent en zelfbepalend (Ryan & Deci, 2002). Om zich competent te voelen zoekt een leerling naar situaties die bij zijn bekwaamheden aansluiten. Wanneer een leerling deze uitdaging positief ervaart, zal dit bij hem een gevoel van bevrediging teweegbrengen. Vanuit de behoefte zich competent te voelen, hebben mensen de neiging uitdagingen op te zoeken die dit gevoel van bevrediging stimuleren (Deci, 1975).

Er wordt verondersteld dat de spelgerichte benaderingswijze zoals beschreven door Thorpe en Bunker (1984) positief effect heeft op het competentiegevoel en intrinsieke motivatie van leerlingen. Dit is de reden waarom in deze studie wordt onderzocht in welke mate een spelgecentreerde aanpak, vormgegeven binnen de lessen handbal, invloed uitoefent op het competentiegevoel, en daarmee mogelijk op de intrinsieke motivatie van de leerlingen.

Methode

Populatie

Binnen dit onderzoek hebben twee klassen van het Zwijsen College te Veghel geparticipeerd. Het betrof hier een havo 2 en atheneum 2 jongens klas. Deze twee klassen telden samen 64 leerlingen tussen de 13 en 15 jaar (M: 13,6; SD: 0,55). Alle leerlingen hebben in het vorige schooljaar al twee handballessen gehad waardoor de voormeting bij beide klassen gegeven kon worden.

Meting en meetinstrumenten

Voor deze studie is er gebruik gemaakt van twee onderzoeksinstrumenten. Om het gevoel van competentie en motivatie te meten is gebruik gemaakt van bestaande gevalideerde

vragenlijsten. De vragen 1, 4, 7 en 10 van The Basic Psychological Needs in Physical Education Scale (BPN-PE) van Vlachopoulos, Katartzi en Kontou (2011) zijn gebruikt om het competentiegevoel van leerlingen te meten. Om de situationele motivatie van leerlingen te meten, is er gebruikt gemaakt van The Situational Motivation Scale (SIMS) (Guay, Vallerand en Blanchard, 2000). Hier is een selectie gemaakt van de vragen die gaan over de intrinsieke (1, 5, 9 en 13) en extrinsieke (4, 8, 12 en 16) motivatie van leerlingen. De vragenlijsten zijn origineel in het Engels ontworpen en getest, zoals te zien is in bijlage I. Voor deze studie is de vragenlijst vertaald in het Nederlands om beter aan te sluiten bij de doelgroep. Ook deze vragenlijst is te vinden in bijlage I.

Interventie

Dit onderzoek besloeg drie lesblokken van 80 minuten voor de interventiegroep en door gebrek aan tijd maar twee lesblokken van 80 minuten voor de controlegroep. De interventiegroep kreeg les vanuit het principe van modified games: aangepaste spelvormen. De les begon en eindigde altijd met een spel. Daartussen was ruimte gemaakt voor oefenvormen die betekenis gaven aan het spel. Problemen die zich in het spel voordeden zoals; vrijlopen en aanspeellijnen openen en benutten, konden dan in een spelcontext worden geoefend om ze vervolgens toe te passen in het spel. De lessen van de controlegroep waren gebaseerd op de standaard situatie van het Zwijzen College. Eerst een warming up, met bal. Vervolgens werden er vaardigheden aangeleerd zoals het passen en vangen, de slagworp en het

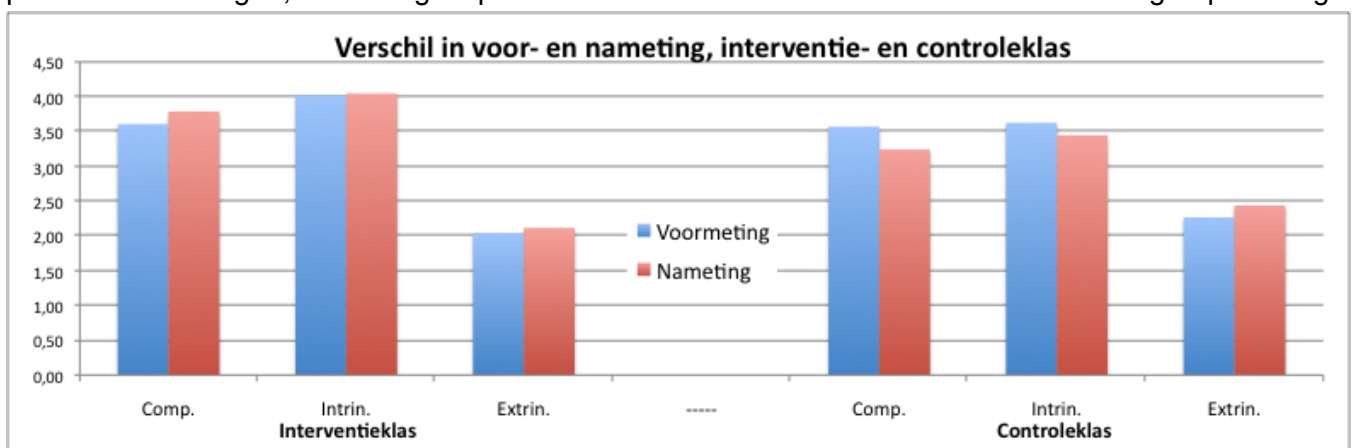
sprongschot. Uiteindelijk werd er in les één gespeeld op een half veld met officiële handbaldoeltjes en het principe van recht van aanval halen. Tactieken werden nauwelijks behandeld en alleen verbaal gecoacht. De concrete uitwerking van de beide lesgroepen staat uitvoerig beschreven in bijlage VI.

Betrouwbaarheid en validiteit

Om de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek te waarborgen zijn er door de onderzoekende docent een aantal stappen ondernomen. De vragenlijsten hadden een anoniem imago doordat de leerlingen alleen hun geboortedatum hoefden in te vullen. Er is gebruik gemaakt van gevalideerde vragenlijsten die zijn vertaald van het Engels naar het Nederlands en gecontroleerd door een docent Engels. Door het gebruik van controlevragen is een hoge mate van betrouwbaarheid gemeten (Kallenberg et al, 2012). Alle lessen werden op maandagochtend gegeven.

Resultaten

Op grond van de metingen kan geconstateerd worden, dat over de drie lessen die de interventieklas aangeboden kreeg, het competentiegevoel op een schaal van 1 tot 5 gemiddeld gestegen is met 0,18 van 3,61 naar 3,79. Een stijging van 4,9%. In de controlegroep is het competentiegevoel gemiddeld gedaald met 0,33 van 3,57 naar 3,24 zoals te zien is in figuur 1.1. Er is hier sprake van een daling van 9,2%. Binnen deze studie is ook de motivatie tweemaal gemeten. De twee belangrijkste motivatietypen waren de intrinsieke motivatie en de extrinsieke motivatie. De intrinsieke motivatie van de interventiegroep steeg

Figuur 1.1 De gemiddelde waarden van het competentiegevoel, de intrinsieke motivatie en de extrinsieke motivatie van de voor- en nameting, uitgezet voor de interventie- en controlegroep

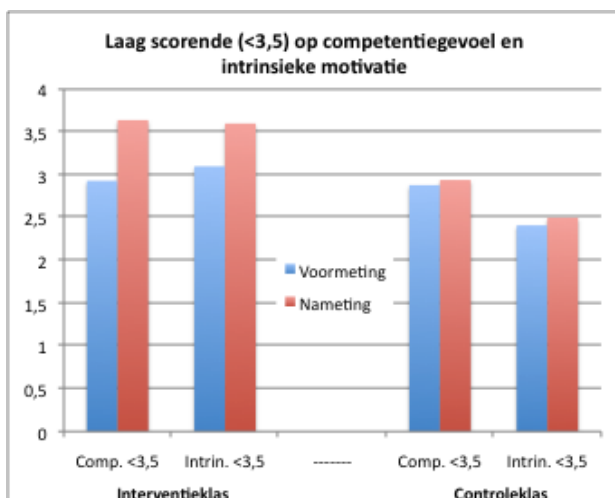
gemiddeld van 4,02 naar 4,05. Dit is een stijging van 0,03 oftewel 0,6% zoals te zien is in tabel 1.1 waar alle verschillen tegen elkaar zijn afgezet. Voor de controlegroep was dit een gemiddelde daling met 0,18 van 3,63 naar 3,45. Dit is een daling van 5,0%. De extrinsieke motivatie van de interventiegroep steeg gemiddeld met 0,07 van 2,04 naar 2,11. Een stijging van 3,7%. De extrinsieke motivatie van de controlegroep steeg gemiddeld met 0,17 van 2,27 naar 2,44. Een stijging van 7,6%. Gemiddeld heeft de interventie meer effect op het competentiegevoel en de intrinsieke motivatie van de interventiegroep dan van de controlegroep.

controlegroep waar deze 'lage leerlingen' een duidelijke kleinere stijging met 0,06 van 2,88 naar 2,94 liet zien. Een stijging van 2,2%. De leerlingen in de interventieklas die bij de voormeting aangaven een lage intrinsieke motivatie te hebben, lieten een gemiddelde stijging zien met 0,50 van 3,10 naar 3,60. Een stijging van 16,1% in tegenstelling tot de controlegroep die een beperkte stijging met 0,09 van 2,41 naar 2,50. Een stijging van 2,2%.

De hoogscorende groep leerlingen uit de interventiegroep lieten een aanzienlijk kleinere daling in het competentiegevoel zien dan de hoogscorende groep leerlingen uit de

Tabel 1.1 Gemiddelde resultaten (+ stdev) en het absolute verschil voor de interventie- en controlegroep

	Voor		Na		Verschil	
	Interventie	Controle	Interventie	Controle	Interventie	Controle
Competentiegevoel	3,61 (.47)	3,57 (.57)	3,79 (.41)	3,24 (.51)	0,18 (5%)	-0,33 (-9,2%)
Intrinsieke motivatie	4,02 (.60)	3,63 (.94)	4,05 (.52)	3,45 (.89)	0,03 (0,6%)	-0,18 (-5,0%)
Extrinsieke motivatie	2,04 (.77)	2,27 (.91)	2,11 (.74)	2,44 (.78)	0,05 (3,7%)	0,17 (7,6%)

Figuur 1.2 De gemiddelde waarden van de gefixeerde lage (<3,5) groep leerlingen van de voor- en nameting, uitgezet voor de interventie- en controlegroep

Per categorie is er onderscheid gemaakt tussen leerlingen die bij de voormeting laag(<3,5), gemiddeld(3,5 – 4,5) en hoog(>4,5) scoorden. Deze groepen zijn gefixeerd. Zoals in figuur 1.2 te zien, is het gemiddelde competentiegevoel van de laag scorende leerlingen in de interventieklas gestegen met 0,71 van 2,93 naar 3,64. Een stijging van 24,4% in tegenstelling tot de

controlegroep. Deze hoogscorende groep uit de interventiegroep liet een daling met 0,17 van 4,42 naar 4,25. Een daling van 3,8% in tegenstelling tot de hoogscorende groep uit de controlegroep waar een daling met 0,88 van 4,63 naar 3,75 (-18,9%) geconstateerd is. Voor uitgebreidere resultaten en de ruwe data zie bijlagen IV.

Discussie en conclusie

De besproken resultaten van dit onderzoek lijken te duiden op het feit dat een spelgecentreerde benadering van de lessen handbal dus een positieve bijdrage levert aan het competentiegevoel en intrinsieke motivatie van leerlingen binnen het vak LO. Dit sluit aan bij eerder onderzoek van Jones, Marschall & Peters (2010), die suggereerden dat een spelgecentreerde benaderingswijze bijdraagt aan een verhoogde motivatie voor LO. Het verschil blijkt nog groter te zijn bij die groep leerlingen, die in de voormeting aangaven een laag competentiegevoel te hebben. Hieruit blijkt wellicht, dat een spelgecentreerde interventie vooral effect heeft op de leerling met een laag gevoel van competentie. Door het creëren van kleinere teams en

overtalsituaties zijn deze leerlingen meer aan scoren toegekomen en is het balcontact verhoogd. In tegenstelling tot de controlegroep, waar de leerling met het lage competentiegevoel nauwelijks tot scoren komt, of van enige waarde is voor zijn teamgenoten. Dit zou dus een verklaring kunnen zijn voor het verschil tussen de interventiegroep en controlegroep.

Het negatieve resultaat van de controlegroep kan te wijten zijn aan het feit dat deze lessen rommelig verliepen en zij maar twee lessen handbal hebben gehad. De nameting werd een week na de laatste handballes, op de buitenlocatie met kleine regenval afgenomen. Dit zou ervoor gezorgd kunnen hebben dat leerlingen de vragenlijst minder nauwkeurig hebben ingevuld. Verder had een 7-puntsschaal wellicht beter gewerkt. Met de 5-puntschaal hadden leerlingen minder keuzemogelijkheid.

Deze huidige resultaten ondersteunen eerdere bevindingen dat het competentiegevoel en de intrinsieke motivatie verhoogd kan worden door spelgecentreerde interventies in de lessen LO (Jones, Marschall & Peters, 2010). Verder is een spelgecentreerde benadering ideaal voor LO doeleinden vanwege de hoge mate van transfer van verschillende spelonderdelen. De resultaten van deze studie tonen ook aan dat een spelgecentreerde benadering van sport(spel)spelonderwijs zeker tegemoet komt aan de minder vaardige leerlingen. Doordat leerlingen met mindere capaciteiten hierdoor meer betrokken worden, meer succesbeleving ervaren en dus een hoger gevoel van competentie zullen ervaren, zoals aangetoond met deze studie.

Zonder dit onderzoek tegen te spreken, zullen deze resultaten echter wel met voorzichtigheid behandeld moeten worden, gezien het aantal participerende leerlingen binnen deze studie. Beperkingen van dit onderzoek hebben betrekking op het feit dat; de participanten een ongelijk aantal lessen hebben gehad, alle leerlingen uit de tweede klas kwamen (13-15 jaar), de interventie maar drie weken besloeg en het type onderwijs niet gelijk was (havo en vwo). Daardoor zal soortgelijk onderzoek in de toekomst nogmaals uitgevoerd moeten worden met dezelfde

interventie. Hiermee kan de interventie getest worden op betrouwbaarheid. Een ander voorstel betreft het uitvoeren van hetzelfde onderzoek, maar dan met een andere (spel)sport dan handbal. Ondanks deze beperkingen hebben de resultaten van dit onderzoek belangrijke praktische implicaties. Het is duidelijk dat een spelgecentreerde benadering van sport(spel)onderwijs een positief effect heeft op het competentiegevoel en daarmee op de intrinsieke motivatie van deze groep leerlingen. Spel heeft een steeds prominentere rol binnen het vak LO en zal in Nederland, altijd een dominante rol spelen. Het is cultureel erfgoed van dit land en zal dus vanzelfsprekend op een verantwoorde manier aangeleerd moeten worden. Op een wijze die leerlingen betreft en motiveert om ook buiten school bewegingsactiviteiten te ondernemen.

Aanbevelingen

Aangezien de interventie op korte termijn zeker resultaat heeft opgeleverd, is het aan te raden deze voor een langere tijd aan te bieden. Docenten LO zouden hun spellessen op kleinere velden met meer overtalsituaties moeten aanbieden. Hierdoor hebben leerlingen meer balcontact, meer af- en aanspeelmogelijkheden, meer scoringsmogelijkheden en dus vanzelfsprekend meer succesbeleving. Hoe meer succesbeleving hoe hoger het gevoel van competentie zal zijn en aangenomen mag worden dat dan de intrinsieke motivatie ook zal stijgen (Ryan & Deci, 2000). Om leerlingen meervoudig bekwaam te maken voor de bewegingscultuur en een actieve leefstijl te promoten, is deze intrinsieke motivatie van enorm groot belang.

Dankwoord

Graag wil ik de leerlingen van het Zwijsen College te Veghel bedanken voor hun enthousiaste inzet. Verder wil ik graag mijn stagebegeleiders bedanken voor de ruimte die zij gegeven hebben om het onderzoek uit te voeren. En speciale dank gaat uit naar Gwen Weeldenburg voor haar intensieve, persoonlijke begeleiding en tijd gedurende dit onderzoek.

Literatuur

- Alderman, B.L., Beighle, A. & Pangrazi, R.P. (2006). Enhancing Motivation in Physical Education. *JOPERD*, 77, 2, (41-51).
- Blomquist, M., Luhtanen, P., & Laakso, L. (2001). Comparisons of two types of instruction in badminton. *European Journal of Physical Education*, 6, (139-156).
- Brouwer, B. (2007). *Handreiking schoolexamen lichamelijke opvoeding havo/vwo*. Enschede. SLO.
- Bouwer, B., Aldershof, A., Bax, H., Berkel, M. van., Dokkum, G., Mulder, M.J., Nienhuis, J. (2011). *Human movement and sports in 2028: een blik in de toekomst van lichamelijke opvoeding/ bewegingsonderwijs en sport op school*. Enschede, SLO
- Brinke, G. ten., Brouwer, B., Houthof, D., Massink, M., Mooij, C., Mossel, G. van., et al. (2007). *Concretisering van de kerndoelen Bewegen en Sport; Kerndoelen voor de onderbouw VO*. Enschede, SLO
- Butler, J. & Griffin, L. (red.) (2010). *More Teaching games for understanding. moving globally*. Stanningley. Human Kinetics.
- Deci, E.L. (1975). *Intrinsic motivation*. New York. Plenum Press.
- Jones, R.J.A., Marshall, S. & Peters, M.D. (2010). Can We Play a Game Now? The Intrinsic Benefits of TGfU. *European Journal of Physical & Health Education*, 4 (57-63).
- Leysen, H. (2008). *What's in a game? Spel didactische verkenningen*. Den Haag, Acco.
- Moreno, J.A., Gonz  les-Cutre, D., Martín-Albo, J. & Cervell  , E. (2010). Motivation and performance in physical education: An experimental test. *Journal of Sports Science and Medicine*, 9, (79-85).
- Ryan, R.M. & Deci, E.L. (2000). Intrinsic and Extrinsic Motivation: Classic Definitions and New Directions. *Contemporary Educational Psychology*. 25, (54-67).
- Ryan, R.M. & Deci, E.L. (2002). *Handbook of self-determination research*. Rochester. University of Rochester.
- Thorpe, R. D., Bunker, D. & Almond, L. (1984). A change in the focus of teaching games, in: M. Pieron & G. Graham (Eds) *Sport pedagogy: Olympic Scientific Congress proceedings, 6 (Champaign, IL, Human Kinetics)*.
- Webb, P.I., & Pearson, P.J. (2008). *An Integrated Approach to Teaching Games for Understanding (TGfU)*. Faculty of Education – Papers. University of Wollongong.
- Weiss, M.R. (2000). Motivating kids in physical activity. *The President's Council on Physical Fitness and Sports Research Digest*, 3(11), (1-8)
- Woolfolk, A., Hughes, M. & Walkup, V. (2008). *Psychology in Education*. Harlow. Pearson Education Limited.
- Lemkes, H. J. (1855) *Het onafscheidelijke verband van onderwijs en opvoeding*. Utrecht. Kemmink en Zoon

Bijlagen

- I. Onderzoeksinstrumenten
- II. Methode
- III. Operationalisatieschema
- IV. Resultaten
- V. Reflectieverslag
- VI. Lesvoorbereidingen

Bijlage I. Onderzoeksinstrumenten

Onderzoeksinstrument

In dit onderzoek zal gebruik worden gemaakt van een enquête. Hiermee is het mogelijk om snel een grote hoeveelheid informatie te vergaren over een grote groep leerlingen. Er zijn redenen om voor dit instrument te kiezen. Het gevoel van competentie en motivatie kan niet gemeten worden door middel van observaties. Met een casestudy onderzoek je het gevoel van één leerling die weer niet representatief is voor alle tweedejaars studenten. Een interview zou ook een optie kunnen zijn om het gevoel van competentie en motivatie te meten bij leerlingen. Echter is dit zeer tijdrovend en moet de docent LO bij elk interview aanwezig zijn. Een andere interviewer zou als versturende factor kunnen optreden en de test niet betrouwbaar maken (Kallenberg, Koster, Onstenk en Scheepsmas, 2012).

Leerlingen vullen hun geboortedatum in zodat in een later stadium de resultaten gepaard kunnen worden en er gekeken kan worden bij welke leerling en/ of in welke subgroep de interventie het meeste of minste effect heeft gehad. Door het invullen van de geboortedatum en niet de naam wordt er gezorgd dat het interview anoniem is. Door de leerlingen een anonieme vragenlijst te laten invullen zal de validiteit van dit instrument toenemen (Gratton en Jones, 2010). Daarnaast kent een vragenlijst het voordeel dat het makkelijk te verwerken is (Gratton en Jones, 2010).

In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van bestaande gevalideerde vragenlijsten. The Basic Psychological Needs in Physical Education Scale (BPN-PE) van Vlachopoulos, Katartzi en Kontou (2011) wordt gebruikt om het competentiegevoel van leerlingen te meten. De vragen over autonomie en relatie zijn weggelaten omdat dit onderzoek zich alleen focust op het competentiegevoel van leerlingen tijdens de handbal lessen binnen het vak Lichamelijke Opvoeding. Om de situationele motivatie van leerlingen te meten, wordt er ook gebruikt gemaakt van The Situational Motivation Scale (SIMS) van Guay, Vallerand en Blanchard (2000). Hier is een selectie gemaakt van de vragen die gaan over de a-motivatie en intrinsieke motivatie van leerlingen. Hieruit zal blijken of de leerlingen vooral intrinsiek of extrinsiek gemotiveerd zijn.

Er zijn vele motivatietheorieën zoals de behoeftepiramide van Maslow en de Self Determination Theory van Deci and Ryan. In dit onderzoek wordt gekeken naar de perceived needs uit de Self-Determination-Theory van Deci and Ryan (SDT). Deci and Ryan stellen dat je aan de volgende drie basisbehoefte moet voldoen wil je intrinsiek gemotiveerd zijn voor iets: Autonomie, competentie en relatie (Ryan, Williams, Patrick en Deci, 2009). In dit onderzoek wordt getracht het competentiegevoel van leerlingen te vergroten door een meer spel gerichte, gecentreerde benadering van sport(spel)onderwijs. Door het competentiegevoel te meten bij aanvang van de interventie en na de interventie kan er een verschil worden waargenomen in het gevoel van competentie. Deze verschillen worden vergeleken met de verschillen van de controlegroep en zo kan er uitspraak worden gedaan welke benaderingswijze het meeste effect heeft op het competentiegevoel en motivatie van leerlingen.

De vragenlijsten zijn origineel in het Engels ontworpen en getest. Voor dit onderzoek is de vragenlijst vertaald in het Nederlands en getest door een docent Engels op het Zwijssen College. Hierdoor heeft de test zijn validiteit verloren. De Engelse SIMS vragenlijst maakt gebruik van een 7-puntschaal. Bij de vertaling in het Nederlands is dit aangepast naar een 5-puntsschaal waar de leerlingen aan kunnen geven hoe eens zij het zijn met de stelling die gedaan wordt. De BPN-PE vragenlijst werkt ook

met een 7 puntsschaal, maar ook hier is een 5-puntsschaal van gemaakt. Dit bleek een foute keuze te zijn geweest. De vragenlijsten waren al uitgeprint toen bleek dat de vragenlijsten origineel met 7-puntsschaal werkte. Dit is toen niet meer aangepast. Omdat beide vragenlijsten een verschillende vraagstelling hebben, is er voor gekozen deze onder elkaar te vragen in plaats van door elkaar.

Verstorende factoren binnen dit onderzoek worden zoveel mogelijk uitgesloten door de docent een doosje vol pennen mee te geven zodat alle leerlingen schrijfmateriaal bezitten.

The Basic Psychological Needs in Physical Education Scale (BPN-PE) het origineel.

APPENDIX

The Basic Psychological Needs in Physical Education Scale (BPN-PE)

In general in PE . . .

Autonomy

- 3. We do things that are of interest to me
- 6. I feel that the way PE is taught is the way I would like to
- 9. I feel that the way classes are taught is a true expression of who I am
- 12. I feel like the activities we are doing have been chosen by me

Competence

- 1. I feel that I improve even in the tasks considered difficult by most of the children
- 4. I feel I perform correctly even the tasks considered difficult by most of the children
- 7. I feel I do very well even in the tasks considered difficult by most of the children
- 10. I am able to succeed even in the lessons considered difficult by most of the children

Relatedness

- 2. My relationships with my classmates are very friendly
- 5. I feel like I have a close bond with my classmates
- 8. I feel like a valued member of a group of close friends
- 11. I feel like I belong to a large group of close friends

Note. The BPN-PE scale has been developed in Greek. Items have been presented in English to convey item meaning to non Greek-speaking individuals. The English version of the scale has not been validated with English-speaking populations.

The situational Motivation Scale (SIMS) het origineel.

APPENDIX

The Situational Motivation Scale (SIMS)

Directions: Read each item carefully. Using the scale below, please circle the number that best describes the reason why you are currently engaged in this activity. Answer each item according to the following scale: 1: *corresponds not at all*; 2: *corresponds a very little*; 3: *corresponds a little*; 4: *corresponds moderately*; 5: *corresponds enough*; 6: *corresponds a lot*; 7: *corresponds exactly*.

Why are you currently engaged in this activity?

1. Because I think that this activity is interesting	1	2	3	4	5	6	7
2. Because I am doing it for my own good	1	2	3	4	5	6	7
3. Because I am supposed to do it	1	2	3	4	5	6	7
4. There may be good reasons to do this activity, but personally I don't see any	1	2	3	4	5	6	7
5. Because I think that this activity is pleasant	1	2	3	4	5	6	7
6. Because I think that this activity is good for me	1	2	3	4	5	6	7
7. Because it is something that I have to do	1	2	3	4	5	6	7
8. I do this activity but I am not sure if it is worth it	1	2	3	4	5	6	7
9. Because this activity is fun	1	2	3	4	5	6	7
10. By personal decision	1	2	3	4	5	6	7
11. Because I don't have any choice	1	2	3	4	5	6	7
12. I don't know; I don't see what this activity brings me	1	2	3	4	5	6	7
13. Because I feel good when doing this activity	1	2	3	4	5	6	7
14. Because I believe that this activity is important for me	1	2	3	4	5	6	7
15. Because I feel that I have to do it	1	2	3	4	5	6	7
16. I do this activity, but I am not sure it is a good thing to pursue it	1	2	3	4	5	6	7

Codification key: Intrinsic motivation: Items 1, 5, 9, 13; Identified regulation: Items 2, 6, 10, 14; External regulation: Items 3, 7, 11, 15; Amotivation: Items 4, 8, 12, 16.

Vragenlijst LO - Handbal

Beste leerling,

Onderstaande vragenlijst gaat over je eigen gevoelens over de les LO. Vul hem daarom ook individueel in. Mocht je vragen hebben steek dan je vinger omhoog dan komt de docent even langs.

Omcirkel achter elke stelling het getal wat past bij jouw gevoel. Is de stelling volgens jou 'helemaal niet waar' omcirkel dan het nummer 1. Is de stelling volgens jou juist 'helemaal waar' omcirkel dan nummer 5.

Er bestaan geen foute of correcte antwoorden. We willen gewoon weten hoe je over de lessen handbal denkt.

Alvast enorm bedankt!

Geboortedatum (dd-mm-jjjj) :-.....-..... Klas :

Leeftijd :

Sport die je buiten school beoefend :

	Ik vind dat...	Helemaal niet waar	Eerder niet waar	Soms waar, soms niet waar	Eerder waar	Helemaal waar
1	Ik vind dat ik beter word in handbal, ook in de taken die als moeilijk worden bestempeld door de meeste leerlingen	1	2	3	4	5
2	Ik vind dat ik de handbal taken goed uitvoer, ook in de taken die als moeilijk worden bestempeld door de meeste leerlingen	1	2	3	4	5
3	Ik vind dat ik het heel goed doe, ook in de taken die als moeilijk worden bestempeld door de meeste leerlingen	1	2	3	4	5
4	Ik ben in staat mijn taak te volbrengen, ook in de oefenvormen die als moeilijk worden bestempeld door de meeste leerlingen	1	2	3	4	5
	Waarom doe je mee aan deze les LO?					
5	Omdat ik denk dat deze les LO interessant is	1	2	3	4	5
6	Er is waarschijnlijk wel een goede reden waarom ik mee moet doen, maar ik zie die niet	1	2	3	4	5
7	Omdat ik vind dat deze les aangenaam is	1	2	3	4	5
8	Ik doe wel mee maar ik weet niet of dit het wel waard is	1	2	3	4	5
9	Omdat deze les leuk is	1	2	3	4	5
10	Ik weet het niet. Ik heb geen idee wat deze les mij brengt	1	2	3	4	5
11	Omdat ik me goed voel tijdens de les	1	2	3	4	5
12	Ik doe wel mee, maar ik weet niet of het zin heeft om door te gaan	1	2	3	4	5

Einde vragenlijst. Bedankt voor je medewerking!!

Bijlage II. Uitgewerkte methode

Populatie

Binnen dit onderzoek participeren leerlingen ($n=65$) uit het tweede leerjaar van het Zwijsen College te Veghel. Het Zwijsen College kent ruim 1700 leerlingen. Er wordt gebruikt gemaakt van twee tweedejaars klassen waarvan één Atheneum 2 klas ($n=33$) (klas A) en een Havo 2 klas ($n=32$) (klas B). Dit zijn homogene groepen gesorteerd op het geslacht: jongens. De gemiddelde leeftijd van klas A loopt van 12 tot 13 jaar ($m=...,s=...$). De gemiddelde leeftijd van klas B loopt van 12 tot 14 jaar ($m=...,s=...$).

Er is gekozen voor deze groepen omdat deze het meest overeenkomen in geslacht, leeftijd en op cognitief vlak binnen de mogelijkheden van het Zwijsen College. Er zal een klein verschil zijn tussen klas A en klas B, veroorzaakt door het feit dat het hier om een Havo en Vwo klas gaat. Er is gekozen voor twee tweedejaars klassen, omdat er in het onderzoek sprake is van een voormeting. Om er voor te zorgen dat leerlingen de voormeting in kunnen vullen is het belangrijk dat ze allemaal al een handbal les hebben gehad. Er is vervolgens ook bewust gekozen om geen derdejaars klassen te gebruiken omdat ze dan al te veel handbal lessen hebben gehad en dit zou het onderzoek kunnen belemmeren. In de hoop het onderzoek zo betrouwbaar mogelijk te maken en een groot verschil te meten tussen de voor- en nameting.

Wat is het effect van een lessenreeks handbal op het competentiegevoel van leerlingen? Waarbij de interventiegroep (onderzoeksgroep) de interventie van het spelgericht onderwijs (spelend leren spelen) ondergaat en de controlegroep de (standaard)technische benadering (oefenend leren spelen) ondergaat.

Interventiegroep: Klas A

Controlegroep: Klas B

In het onderzoek wordt gewerkt met paren. Dit betekent dat aan het eind van het onderzoek gekeken kan worden op welke leerlingen de beschreven interventie, het meeste effect heeft gehad. Zo wordt het duidelijk of de interventie alleen effect heeft op de leerlingen die al heel gemotiveerd zijn, of dat het juist veel effect heeft op de leerlingen die in eerste instantie niet zo'n grote motivatie tot het vak LO hadden. De leerlingen krijgen een enquête waarop zij hun geboortedatum invullen. Hier is bewust voor gekozen zodat de leerlingen denken dat het onderzoek anoniem is. De docent kan zo later de twee datums aan elkaar koppelen. Voor de onderzoekende is het nu mogelijk om per persoon het resultaat van de interventie te analyseren. Er vanuit gaande dat er geen leerlingen zijn met dezelfde geboorte datum. Bij welke (sub)groep is het meeste resultaat geboekt? En bij welke leerlingen juist niet? Dit gebeurt om achteraf iets zinnigs te kunnen zeggen over de interventie en zo te bepalen op welke leerling deze interventie het meeste resultaat heeft.

Door ervoor te zorgen dat de leerlingen denken dat de enquête anoniem is, zullen zij de enquête waarschijnlijk naar getrouw invullen. Wanneer leerlingen hun naam boven de enquête moeten schrijven bestaat de kans dat zij een vertekend beeld geven omdat ze bang zijn afgerekend te worden op het ingevulde antwoord. Door duidelijk aan te geven dat het een anonieme enquête betreft en te verantwoorden waarom zij hun geboortedatum in moeten vullen, creëer je een anonieme sfeer.

Ontwerp en uitvoering van dit onderzoek

De voormeting vindt plaats op 8 april bij aanvang van de eerste les handbal. Dit gebeurt zowel bij de interventiegroep als bij de controlegroep. Het is van belang dat beide klassen nog geen handbal hebben gehad. Er wordt gebruikt gemaakt van twee vragenlijsten maar deze worden samengesmolten tot één vragenlijst, zodat alle vragen voorafgaand aan de les beantwoord zullen worden.

De nameting vindt plaats aan het eind van de derde les. Dit gebeurt weer zowel bij de interventiegroep als bij de controlegroep. Dit is precies dezelfde vragenlijst als bij de voormeting zodat het verschil gemeten kan worden.

Bij aanvang van de les zal de onderzoekende docent alle leerlingen informeren over de vragenlijst. De docent zal vertellen dat hij bezig is met een onderzoek, maar de precieze redenen zal hij niet geven. Mochten leerlingen hier naar vragen dan zal hij vertellen dat hij onderzoek doet naar zijn eigen lesgeven. Zo wordt de druk van de leerlingen gehaald in de hoop dat zij geen sociaal wenselijke antwoorden gaan invullen, als zij denken dat het onderzoek zich richt op hun motivatie. De interventiegroep en de controlegroep zitten in dezelfde zaal en er is voor beide groepen genoeg ruimte om een plekje op te zoeken waar ze rustig en alleen de vragenlijst in kunnen vullen.

Als de leerlingen klaar zijn met het invullen van de vragenlijst dan kunnen zij deze op zijn kop terug op de stapel leggen. De docent zal hier niet bij staan zodat de leerlingen echt het gevoel hebben dat ze anoniem mee doen. Andere aanwezigen zoals de begeleidend stagepracticum docent zal elke les aanwezig zijn, bij de interventiegroep en controlegroep. Hij speelt echter geen belangrijke rol in het onderzoek omdat hij geen taken uitvoert tijdens de interventie.

Handbal

Volgens Leysen (2008) is spelen beleven. Spel is intrinsiek gemotiveerd bezig zijn. Het vak Lichamelijke Opvoeding (LO) heeft zich als doel gesteld leerlingen meervoudig bekwaam te maken voor deelname aan sport- en bewegingsituaties, als onderdeel van een gezonde en actieve leefstijl (Brouwer *et al.*, 2011 in Weeldenburg en Neutkens, 2011). Beleving in de les LO is daarom enorm belangrijk. Door de intrinsieke motivatie van leerlingen te verhogen is de kans groter dat zij (blijvend) zullen deelnemen aan sport en spel, binnen en buiten school. Het is als docent LO daarom van belang kritisch naar je eigen onderwijsleerstof te kijken. Is deze uitdagend en hebben de leerlingen plezier? Deze docenten, die een technische benaderingswijze hanteren en volgens deze principes lesgeven, gaan er vaak vanuit dat de specifieke techniek eerst correct uitgevoerd moet kunnen worden, alvorens de leerling succesvol deel kan nemen aan het spel (Blomquist *et al.*, 2001). Deze technieken worden vooral aangeleerd en 'gedrilt' in (gesloten) oefensituaties. De leerkracht observeert het spel- of bewegingsgedrag en corrigeert. De leerling volgt. Deze lesgeefstijl is effectief voor het aanleren van technische vaardigheden maar schiet te kort bij het leren van tactische vaardigheden of spelvaardigheden (Leysen, 2008).

Om spelen plezierig te maken en er voor te zorgen dat de spelen haalbaar zijn, kan het spel aangepast worden om het spelniveau van de groep tegemoet te komen. Dit kan door middel van eenvoudige technieken in plaats van complexe. De spelregels

kunnen worden aangepast en er kan een meerderheidssituatie gecreëerd worden om de nodige 'leerruimte en leertijd' te creëren voor een bepaalde groep (Leysen, 2008).

Vanuit deze opvatting is er gekozen een lessenreeks handbal te ontwikkelen die aansluit bij de principes van het Teaching Games for Understanding (TGfU) model van Thorpe *et al* (1984). Leerlingen krijgen geen droge technieken meer aangeleerd maar worden uitgedaagd om allerlei aspecten van het spel te begrijpen en toe te passen in het spel.

In les 1 wordt er meteen begonnen met een 4:3 plus 1 keeper (K) spel op drie veldjes. Door op drie veldjes te spelen kan je veel leerlingen aan het werk zetten. Er zijn bijna altijd 24 leerlingen aan het spelen. De overige 8 leerlingen krijgen een actieve rol toebedeeld in de vorm van scheidsrechter en/ of coach. Een ander voordeel van de kleine teamsamenstelling is het vele balcontact dat elke leerling hierdoor heeft. De beperkte ruimte vraagt om veel actie, meer doelmogelijkheden en meer kans op succesbeleving. De dynamiek in het spel is hoog. Tijdens eenzelfde speeltijd zullen de leerlingen meer kunnen doelen dan op een gewoon handbalveld. De leerlingen hebben meer overzicht, de variatie van spectaculaire spelhandelingen is groter en het spelverloop is wervelend. Leerlingen leren eenvoudig tactisch denken en de belangrijkste regels kennen (www.handbal.be).

In de handbal lessen die worden aangeboden aan de interventieklas wordt ook vaak met twee doeltjes gespeeld. Leerlingen komen vaak moeilijk tot scoren omdat de cirkelspeler weinig wordt aangespeeld. Infiltreren in het doelgebied komt weinig voor en is moeilijk voor de leerlingen. Dit resulteert in een statisch spel waar alle spelers veel stil staan. Ze bewegen weinig of niet, komen soms zelfs niet tot schot of nemen onnauwkeurige afstandschoten en scoren als gevolg bijna niet. Waardoor de succesbeleving laag is en de motivatie verminderd (Alderman, Beighle en Pangrazi, 2006). Door twee doeltjes te gebruiken maak je het veld breed in de hoop dat leerlingen de bal in een hoog tempo over de breedte van het veld rondspelen om zo sneller een opening te vinden en benutten.

Door veel te spelen met een meerderheidssituatie geef je leerlingen meer mogelijkheden om af- en aanspeellijnen te openen en benutten en in scoringspositie te komen om te scoren (Weeldenburg en Neutkens, 2012).

Door middel van deze interventie bij een tweedejaars klas wordt er getracht leerlingen zelfbewust te maken van de onderliggende spelprincipes van het spel handbal. Door leerlingen kansen te bieden en ze een leeromgeving te bieden die rekening houdt met de verschillen tussen leerlingen, die voor de leerling plezierig, prikkelen, uitdagend en betekenisvol is, en zo de vereiste leerprocessen uitlokt (Weeldenburg en Neutkens, 2012). Leerlingen zullen deze lessen naar waarschijnlijkheid uitdagend en plezierig vinden. Ze zullen merken dat door goed samenspel en overzicht over de medespelers en tegenstanders, ze een opening kunnen vinden en moeten kunnen scoren.

Bij handbal is er altijd sprake van twee partijen: een aanvallende partij en een verdedigende partij. Handbal behoort tot de categorie doelspelen (Leysen, 2008). Leerlingen komen in balbezit en hebben balverlies. Dit betekent dat leerlingen samenwerken om te scoren terwijl een andere partij dit probeert te verhinderen. In het leerproces gaat aanvallen altijd voor verdedigen (www.handbal.be). Wat kenmerkt aanvallen en verdedigen nou precies?

- Aanval: waar gaat het over?
 - Scoren? Hoe?
 - Een doelkans creëren? Hoe?
 - In balbezit blijven? Hoe?
- Verdedigen: waar gaat het over?
 - Scoren beletten? Hoe?
 - Een doelkans verhinderen? Hoe?
 - In balbezit komen? Hoe?

Met een spelgerichte benaderingswijze is het de bedoeling vanuit het spel op zoek te gaan naar spelproblemen en deze als uitgangspunt te nemen (Leysen, 2008). Zo krijgen leerlingen de kans al spelend de bewegingsproblemen te leren kennen en oplossen. Spel(speel)regels worden pas toegevoegd als daar behoefte aan is. In dit onderzoek krijgt de interventiegroep les aan de hand van kenmerkende spelproblemen/ uitdagingen. In onderstaand schema van Weeldenburg en Neutkens (2012) staat precies beschreven wat leerlingen moeten kunnen om deel te nemen aan het spel. Wat ze moeten doen en hoe ze dit moeten doen.

DOELSPLEN				
Rol		Spelprobleem/ Speluitdaging	Spelprincipes	
			Wat?	Hoe?
AANVAL	Balbezitter	▪ Afspeellijnen te openen en benutten	1. Overzicht houden 2. Bal afschermen 3. Op maat medespeler aanspelen	1. Zie tegenstander, medespeler en doel 2. Lichaam tussen bal en tegenstander 3. Speel de bal voor de man met juiste snelheid + richting
		▪ In scoringspositie te komen en te scoren	1. Dreigend richting doel 2. Loskomen en/of blijven van tegenstander 3. Gericht schieten	1. SRV (Schijn-Richtingverandering-Versnelling) 2. Kortste weg; behoud voorsprong 3. Ben in (dynamische) balans
	Balbezit medespeler	▪ Aanspeellijnen te openen en benutten	1. Aanspelbaar opstellen 2. Ruimte creëren 3. Bal onder controle brengen (voor vervolgactie)	1. Beweeg uit de schaduw van de verdediger(s) 2. Maak veld groot; vorm driehoeken 3. Kom in balbaan en maak bal zacht
		▪ In scoringspositie te komen	1. Op juiste moment loskomen van de verdediger 2. Op schotafstand de bal (non-) verbaal vragen 3. Komen in 'doelrijke' scoringspositie	1. Beweeg (na vooractie) versneld uit schaduw van verdediger vlak voor pass medespeler 2. Laat actief (mbv handen) zien dat je bal wil Ontvangen 3. Loop in/naar scoringspositie op moment van passen
VERDEDIGING	Van balbezitter	▪ Afspeellijnen te sluiten en het scoren te voorkomen	1. Opstellen tussen de balbezitter en doel 2. 'Slechte' passes afdwingen 3. Bal onderscheppen	1. Houd tegenstander vóór je; niet te kort (happen), niet te ver (te veel ruimte gevend) 2. Druk op balbezitter zetten binnen spelregels 3. Stap in bij zekerheid over balwinst
	Van niet-balbezitter	▪ Aanspeellijnen te sluiten	1. Positie kiezen tussen tegenstander en doel 2. Meeschuiven naar de kant van de bal (platte driehoek) 3. Bal onderscheppen	1. Houd tegenstander vóór je en doel achter je 2. Zie tegenstander én bal (met doel achter je) 3. Stap in bij zekerheid over balwinst

Dit onderzoek bestaat drie lesblokken van 80 min voor zowel de interventiegroep als de controlegroep. Binnen deze lessenreeks wordt de volgende opbouw gebruikt. De interventiegroep krijgt les vanuit het principe van overtalsituaties. De les begint- en eindigt altijd met spel. Daartussen is er ruimte vrij gemaakt voor oefenvormen die betekenis geven aan het spel. Problemen die zich in het spel voordoen zoals; vrijlopen en aanspeellijnen openen en benutten, kunnen dan in een spelcontext worden geoefend om ze vervolgens meteen toe te passen in het spel. Om het spel speelbaar te houden is het de taak van de docent om het spel op maat te brengen (Leysen, 2008). Men kan de speelregels vereenvoudigen of uitbreiden, teamsamenstellingen veranderen, kiezen voor een lichter of zwaarder movendum, een of meerdere doelen per ploeg, etc. (Weeldenburg en Neutkens, 2012).

Interventiegroep:

Les 1

In de eerste les wordt begonnen met een 4:3 + K spel. Leerlingen maken zo kennis met het spel handbal en kunnen meteen hun energie een beetje kwijt. Vervolgens wordt het doelen behandeld. Dit gebeurt in eerste instantie zonder weerstand. Snel daarna wordt de weerstand verhoogd d.m.v. een verdediger. Samenspelen over de breedte van de zaal wordt bevorderd door het gebruik van twee doeltjes. Al deze situaties kunnen worden aangepast door gebruik te maken van het schema 'Spelonderwijs op maat', bijgevoegd in bijlage 4. De les eindigt met hetzelfde meerderheidssituatie spel om de geleerde vaardigheden nogmaals toe te passen in het spel.

Les 2

In de tweede les worden de kwaliteiten en vaardigheden van vorige week herhaald in weer dezelfde spelvormen. Daarnaast wordt er kennis gemaakt met een cirkelspeler en zijn functie. Al deze vormen zijn speels en ontworpen met het oog op de beleving van de leerlingen. Ook in deze les wordt weer afgesloten met spel om in context te oefenen. Zo geven leerlingen betekenis aan geleerde tactische- en technische vaardigheden en zien zij een relatie tot het doel van de handballessen, namelijk scoren.

Les 3

In de derde les wordt er gewerkt aan een speelvorm die iets meer 'game-like' is. In eerste instantie spelen ze voor het eerst een gelijkheidssituatie. Gewoon om te ervaren hoe dit is en wat de voor- en nadelen zijn van een overtalsituatie. Aan het eind van de les wordt er met een halve cirkel op grote doeltjes gespeeld. Hier komen de looplijnen aan bod en wordt er getracht de bal in hoog tempo rond te spelen om zo af- en aanspeellijnen te openen en benutten. Ook hier is sprake van een overtalsituatie om het doelen te promoten en succesbeleving te creëren. Hoe meer er wordt gescoord hoe meer succesbeleving en dus hoe groter de intrinsieke motivatie wordt.

Controlegroep

De lessen van de controlegroep zijn gebaseerd op de standaardsituatie van het Zwijzen College. Eerst een warming up, vaak met bal. Vervolgens worden er skills aangeleerd zoals passen en vangen, de slagworp en het sprongschot. In de eerste les wordt het passen en vangen behandeld. In de tweede les krijgen leerlingen het sprongschot aangeleerd en in de laatste les wordt er vooral veel gespeeld op echte handbaldoelen. Het laatste deel van elke les wordt altijd gebruikt om te spelen. Veel 5 tegen 5 of 5 tegen 4 + K. Tactieken worden langzaam behandeld en vaak alleen verbaal gecoacht.

Planning

Planning vooraf		
Week:	Datum:	Wat:
12	18-03-13	Betrokkenen op stageschool informeren over gang van zaken en startende onderzoekslessen- en metingen
13	29-03-13	Vragenlijst afnemen ter controle (vier leerlingen uit een andere tweedejaars klas,
15	08-04-13	Voormeting (afnemen vragenlijst aan het begin van de les) Interventie- en controle les 1
16	15-04-13	Interventie- en controle les 2
17	22-04-13	Interventie- en controle les 3 Nameting (afnemen vragenlijst aan het eind van de les)
18	29-04-13	Gegevens verwerken en analyseren

Logboek

Logboek achteraf		
Week:	Datum:	Wat:
12	18-03-13	Betrokkenen op stageschool geïnformeerd over gang van zaken en startende onderzoekslessen- en metingen
15	08-04-13	Voormeting (afnemen vragenlijst aan het begin van de les) Interventie les 1 – alle leerlingen aanwezig Controle les viel uit in verband met rapport vergaderingen
16	15-04-13	Interventie les 2 – alle leerlingen aanwezig Controle les 1 – alle leerlingen aanwezig
17	22-04-13	Interventie les 3 – Nameting – Alle leerlingen aanwezig Controle les viel uit in verband met actiedag
17	24-04-13	Controle les 2 – 1 leerling afwezig – les verzorgd door stagedocent i.v.m. eigen afwezigheid
20	13-05-13	Controle les viel uit in verband met centraal examen in de gymzaal. Vragenlijsten buiten in de miezer-regen afgenomen.
20	14-05-13	Gegevens verwerken en analyseren

Betrouwbaarheid

Om de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek te waarborgen zijn er door de onderzoekende docent een aantal stappen ondernomen:

- De vragenlijsten worden anoniem afgenomen. De leerlingen hoeven alleen hun geboortedatum in te vullen terwijl wordt verteld dat dit nodig is om de resultaten te koppelen aan hun leeftijd.
- Er wordt gebruikt gemaakt van bestaande, gevalideerde vragenlijsten. Ze zijn vertaald door een docent Engels.
- Er wordt gebruik gemaakt van controlevragen. Dezelfde vragen in een andere vorm. Bij een hoge mate van betrouwbaarheid geven de respondenten steeds hetzelfde antwoord, ook al is de vraagstelling telkens iets anders (Kallenberg et al, 2012).
- De voormeting wordt afgenomen voor les 1, bij zowel de interventie- en controlegroep. Deze les is binnen in de gymzaal wat betekend dat ze geen hinder ondervinden van het weer.
- Omdat klas A het eerste uur les heeft bestaat de kans dat zij door omstandigheden in het verkeer later op school zullen zijn. De voormeting wordt dan alsnog gestart en zij zullen deze dan ook altijd maken voordat de les begint.
- De onderzoekende docent zal in het bezig worden gesteld van minimaal 40 pennen.
- Op de vragenlijsten komen verschillende codes te staan zodat de onderzoekende docent de interventie- en controlegroep goed uit elkaar kan houden.
- Er is vooraf advies van deskundige speldocenten gevraagd voor het ontwikkelen van de lessenreeks voor de interventiegroep.
- Bij het ontwikkelen van de lessenreeks voor de controlegroep is advies ingeroepen van de stagepraktijkdocenten op het Zwijsen College.
- De vragenlijst wordt voorgelegd aan twee andere leerlingen uit twee andere klassen atheneum en havo. In totaal dus 4 leerlingen. Aan de hand van deze feedback wordt de vragenlijst aangepast.
- Beide klassen bestaan volledig uit jongens en dit zijn beide samengestelde klassen. Ze zien elkaar alleen met de lessen LO. Dit heeft effect op de verbondenheid binnen de klassen. Echter is dit bij de interventieklas en controleklas precies hetzelfde.
- Beide klassen zullen worden beoordeeld voor het domein handbal. Dit gebeurt bij beide klassen over de hele lessenreeks handbal. Dit zal tegen de leerlingen vertelt worden in zowel de interventieklas als de controleklas.

Literatuurlijst

Alderman, B.L., Beighle, A & Pangrazi, R.P. (2006). Enhancing Motivation in Physical Education. *JOPERD*, 77, 2, (41-51)

Blomquist, M., Luhtanen, P., & Laakso, L. (2001). Comparisons of two types of instruction in badminton. *European Journal of Physical Education*, 6, (139-156).

Bouwer, B., Aldershof, A., Bax, H., Berkel, M. van., Dokkum, G., Mulder, M.J., e.a. (2011). *Human movement and sports in 2028: een blik in de toekomst van lichamelijke opvoeding/ bewegingsonderwijs en sport op school*. Enschede, SLO

Gratton, C. & Jones, I., (2007). *Onderzoeksmethode voor sportstudies*. Groningen, Routledge.

Guay, F., Vallerand, R.J. & Blanchard, C. (2000). On the Assessment of Situational Intrinsic and Extrinsic Motivation: The Situational Motivation Scale (SIMS). *Motivation and Emotion*. 24, 3, (175-213).

Kallenberg, T., Koster, B., Onstenk, J. & Scheepsmma., W. (2012). *Ontwikkeling door onderzoek; Een handreiking voor leraren*. Amersfoort, ThiemeMeulenhoff.

Leysen, H. (2008). *What's in a game? Spel didactische verkenningen*. Den Haag, Acco.

Ryan, R.M., Williams, G.C., Patrick, H., & Deci, E.L. (2009). Self-determination theory and physical activity: the dynamics of motivation in development and wellness. *Hellenic Journal of Psychology*, 6, (107-124)

Thorpe, R. D., Bunker, D. & Almond, L. (1984). A change in the focus of teaching games, in: M. Pieron & G. Graham (Eds) *Sport pedagogy: Olympic Scientific Congress proceedings*, 6 (Champaign, IL, Human Kinetics).

Vlaamse handbalvereniging (z.j.). *Op school speel ik handbal! Jij ook?*. Antwerpen, van het World Wide Weg gehaald op 14 maart 2013: <http://www.handbal.be/sporttakinderkijker/wp-content/uploads/2011/02/Handbal-in-de-kijker-Kennismaken-met-handbal-in-het-onderwijs-versie-16-1-11.doc>

Vlachopoulos, S.P., Katartzi, E.S. & Kontou, M.G. (2011). The Basic Psychological Needs in Physical Education Scale. *Journal of Teaching in Physical Education*. 30, (263-280).

Bijlage III. Operationalisatieschema

Operationalisatieschema

Begrip	Dimensie	Defenitie	Meetinstrument
Motivatie	Behoefte	Het construct motivatie wijst op een innerlijk proces dat gedrag aanspoort, stuurt en in stand houdt (Woolfolk, Hughes & Walkup, 2008).	SIMS vragenlijst (Guay, Vallerand en Blanchard, 2000). Gevalideerde vragen om het intrinsieke en extrinsieke motivatie te meten. Vertaald naar het Nederlands om aan te sluiten bij de doelgroep. De leerlingen konden aangeven in hoeverre zij het eens waren met de stelling, op een schaal van 1 tot 5.
Gevoel van competentie	Behoefte	De mens heeft een fundamentele behoefte zichzelf waar te nemen als competent en zelf-bepalend (zelf-determinatie) (Deci & Ryan, 2002). Positieve feedback en keuzevrijheid worden gezien als indicatoren om door de leerlingen een gevoel van competentie en self-determination te ervaren.	The Basic Psychological Needs in Physical Education Scale (BPN-PE) van Vlachopoulos, Katartzi en Kontou (2011). Alleen de vragen over het gevoel van competentie zijn aan de leerlingen voorgelegd. De leerlingen konden aangeven in hoeverre zij het eens waren met de stelling, op een schaal van 1 tot 5.
Spelgecentreerd spelonderwijs	Methode	Dit model of spelconcept legt de nadruk op het spelend en inzichtelijk leren in plaats van op het ontwikkelen van technieken. De nadruk ligt op het ontwikkelen van 'game sense', 'game knowledge' en 'game understanding'. TGfU legt tactische spelproblemen voor in aangepaste spelen (Webb & Pearson, 2008). Het plaatst de leerling in spelsituaties waar cognitieve vaardigheden zoals tactieken, keuzes	Deze lessen zijn van te voren ontworpen in samenwerking met speldocenten op de Fontys Sporthogeschool (FSH).

		maken en (spel)problemen oplossen van groot belang zijn.	
--	--	--	--

Bijlage IV. Resultaten

Beschreven resultaten

In dit onderzoek is het competentiegevoel, de intrinsieke en extrinsieke motivatie van leerlingen uit de interventiegroep en de controlegroep gemeten aan de hand van een 5-punts vragenlijst. Over de drie lessen die de interventieklas onderging is het competentiegevoel op een schaal van 1 tot 5 gemiddeld gestegen van 3,61 naar 3,79. Er is hier spraken van een stijging van 5,0% zoals is te zien in figuur 1.3. Over de twee lessen die de controlegroep onderging is het competentiegevoel gemiddeld gedaald van 3,57 naar 3,24. Er is hier spraken van een daling van 9,2%.

Tabel 1.1. Gemiddelde resultaten ($\pm$ stddev) voor en na de interventie voor de interventie- en controlegroep

	Voor		Na	
	Interventie	Controle	Interventie	Controle
Competentiegevoel	3,61 $\pm$.47	3,57 $\pm$.57	3,61 $\pm$.41	3,24 $\pm$.51
Intrinsieke motivatie	4,02 $\pm$.60	3,63 $\pm$.94	4,05 $\pm$.52	3,45 $\pm$.89
Extrinsieke motivatie	2,04 $\pm$.77	2,27 $\pm$.91	2,11 $\pm$.74	2,44 $\pm$.78

Binnen deze studie is ook de motivatie tweemaal gemeten. Zowel voor als na de interventie. De twee belangrijkste motivatietypen waren de intrinsieke motivatie en de extrinsieke motivatie. De intrinsieke motivatie van de interventiegroep steeg gemiddeld met 1,0%. Voor de controlegroep was dit een gemiddelde daling van 5,0%. De extrinsieke motivatie van de interventiegroep steeg gemiddeld met 4,0% en de extrinsieke motivatie van de controlegroep steeg gemiddeld met 7,6%.

Per categorie is er onderscheid gemaakt tussen leerlingen die bij de voormeting laag(<3,5), gemiddeld(3,5 – 4,5) en hoog(>4,5) scoorden. In de interventieklas scoorde deze 'lage groep' leerlingen met betrekking tot het competentiegevoel bij de nameting gemiddeld 24.4% hoger dan voorheen zoals te zien is in bijlage V.

De leerlingen in de interventieklas die aangaven een lage intrinsieke motivatie te hebben scoorden in de nameting gemiddeld 16,1% hoger. In de controleklas scoorde de leerlingen die bij de eerste meting een lage score invulde gemiddeld 2,2% hoger bij de nameting. De leerlingen uit de controleklas die in de voormeting aangaven een hoog competentiegevoel te hebben scoorde bij de nameting gemiddeld 18,9% lager.

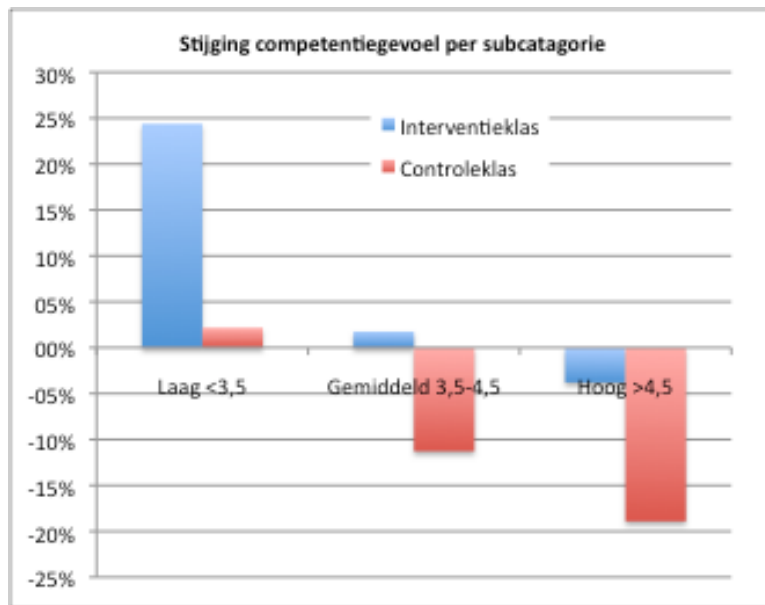

Figure 3.1 Stijging in percentages competentiegevoel per subcategorie laag, gemiddeld en hoog

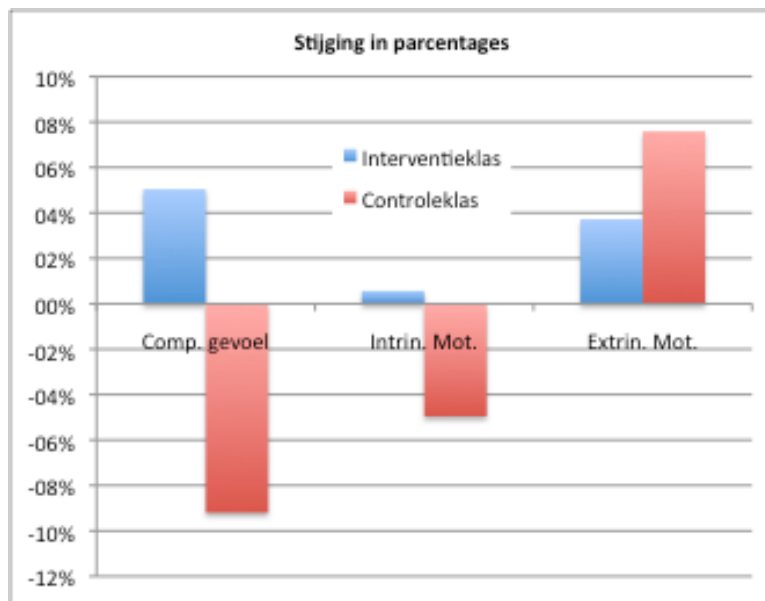

Figure 3.2 Stijging in percentages voor het competentiegevoel, de intrinsieke- en extrinsieke motivatie

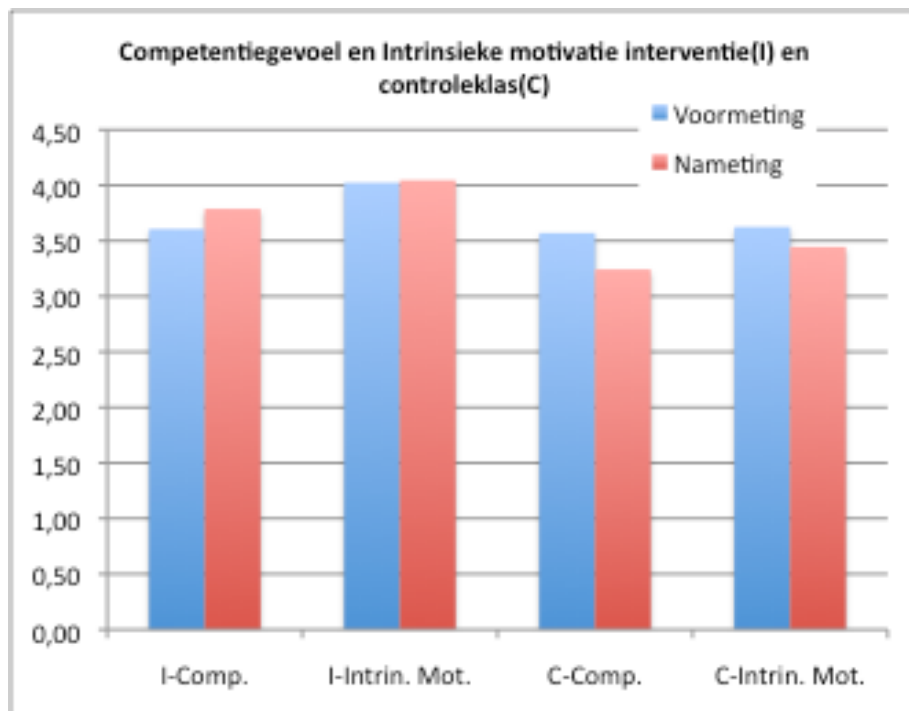

Figure 3.3 Het gemiddelde competentiegevoel en intrinsieke motivatie voor de interventie- en controleklas

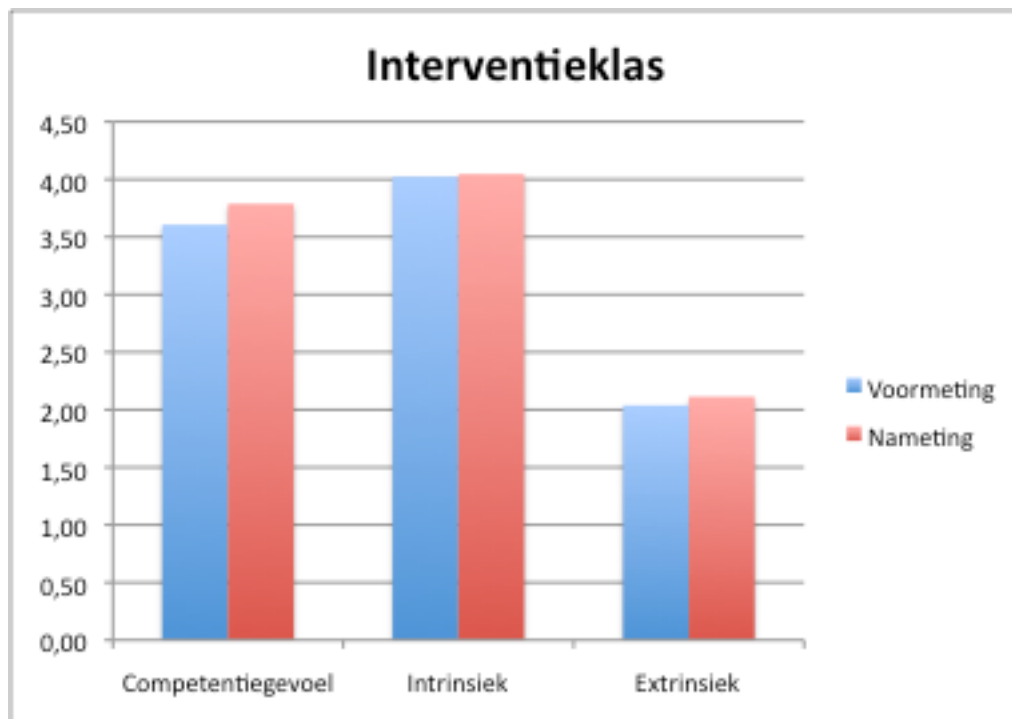
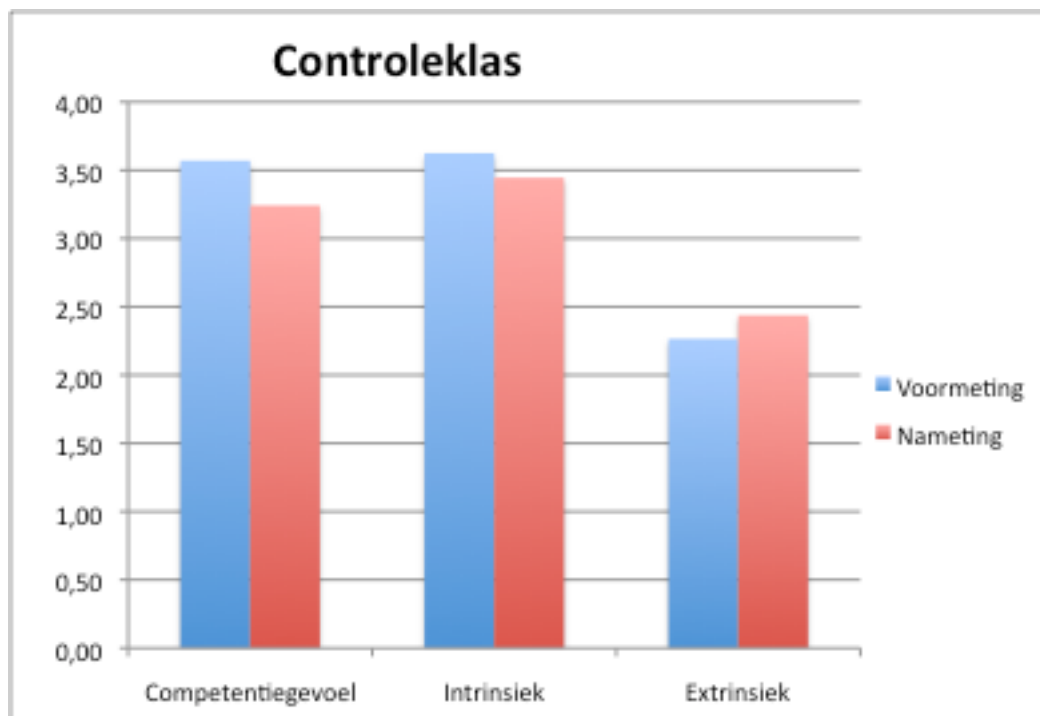

Figure 3.4 Het gemiddelde weergegeven voor het competentiegevoel, de intrinsieke motivatie en extrinsieke motivatie voor de interventieklas

Figuur 3.4 Het gemiddelde weergegeven voor het competentiegevoel, de intrinsieke motivatie en extrinsieke motivatie van de controleklas

Stijgingstabel

Interventieklas	Competentiegevoel	Intrinsiek	Extrinsiek
Voormeting	3,61	4,02	2,04
Nameting	3,79	4,05	2,11
Stijging	5%	1%	4%
Lage leerlingen	24,4%	16,1%	
Gemiddelde leerling	1,8%	-2,0%	
Hoge leerling	-3,8%	0,0%	
Controleklas	Competentiegevoel	Intrinsiek	Extrinsiek
Voormeting	3,57	3,63	2,27
Nameting	3,24	3,45	2,44
Stijging	-9,2%	-5,0%	7,6%
Lage leerling	2,2%	3,9%	
Gemiddelde leerling	-11,3%	-6,5%	
Hoge leerling	-18,9%	-7,3%	

Gemiddelde per vraag

Tabel 5.1 Gemiddeldes en standaarddeviatie per vraag								
Vraag:	Interventiegroep				Controlegroep			
	Voormeting		Nameting		Voormeting		Nameting	
	Gemiddelde	Stdev	gemiddelde	Stdev	Gemiddelde	Stdev	gemiddelde	Stdev
Competentiegevoel								
1	3,48	0,87	3,79	0,60	3,47	0,92	3,63	0,83
2	3,58	0,56	3,85	0,57	3,63	0,61	3,31	0,69
3	3,39	0,66	3,61	0,66	3,50	0,76	2,94	0,72
4	3,97	0,73	3,91	0,63	3,69	1,03	3,09	0,73
Intrinsieke motivatie								
5	3,73	0,84	3,79	0,86	3,34	1,10	3,28	1,28
7	4,06	0,70	4,00	0,75	3,53	1,02	3,47	0,92
9	4,27	0,80	4,27	0,72	3,94	1,01	3,59	1,01
11	4,03	0,59	4,12	0,55	3,69	1,12	3,44	1,01
Extrinsieke motivatie								
6	2,15	1,03	2,30	0,95	2,59	1,32	2,41	1,24
8	2,12	0,96	1,88	0,82	2,09	1,17	2,56	0,98
10	2,06	1,14	2,30	1,21	2,16	1,02	2,34	1,04
12	1,82	0,92	1,97	1,02	2,22	1,24	2,44	1,22

Harde data

Interventieklas voormeting

◆	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S
1	Voormeting INTERVENTIEKLAS																		
2	Leerling nummer:	Vraao 1	Vraao 2	Vraao 3	Vraao 4	Vraao 5	Vraao 6	Vraao 7	Vraao 8	Vraao 9	Vraao 10	Vraao 11	Vraao 12		Competentie	Intrinsiek	Extrinsiek		
3	Leerling 1	4	3	3	2	4	1	4	2	4	2	4	2		3	4	1,75		
4	Leerling 2	4	5	5	4	4	5	1	4	5	5	1	4		4,5	4,5	2		
5	Leerling 3	3	3	4	4	4	3	4	3	3	3	4	3		3,5	3,5	3		
6	Leerling 4	4	4	4	4	4	4	1	5	1	5	1	4		4	4,5	1		
7	Leerling 5	3	3	4	4	3	3	4	2	4	4	1	4		3,25	3,75	2		
8	Leerling 6	4	3	3	4	5	2	5	1	5	1	4	1		3,5	4,75	1,25		
9	Leerling 7	4	4	4	5	3	1	4	2	5	1	1	4		4,25	4	1,25		
10	Leerling 8	4	3	3	5	4	4	3	3	5	2	4	1		3,75	4	2,25		
11	Leerling 9	2	3	2	4	3	2	4	3	4	1	4	3		3,75	3,75	2,25		
12	Leerling 10	4	3	3	3	3	4	5	2	4	2	5	2		3,25	4,25	2,5		
13	Leerling 11	3	4	4	4	4	1	5	1	5	1	4	1		3,5	4,5	1		
14	Leerling 12	4	4	4	4	3	3	4	1	5	5	4	5		4	4,25	2,25		
15	Leerling 13	4	3	4	5	4	4	3	5	2	5	2	5		4	4,75	2		
16	Leerling 14	3	4	3	4	4	4	3	4	3	4	2	5		3,5	4,25	2,75		
17	Leerling 15	3	4	4	4	4	4	2	4	5	4	4	2		3,75	4,25	2,5		
18	Leerling 16	4	4	3	4	5	1	5	1	5	1	5	1		3,75	5	1		
19	Leerling 17	4	4	3	3	3	5	1	5	1	5	1	5		3,5	5	1		
20	Leerling 18	1	3	3	3	4	4	3	4	2	4	4	2		2,5	4	2,75		
21	Leerling 19	4	3	3	4	4	4	3	4	2	4	2	4		3,5	4	2,25		
22	Leerling 20	4	4	3	3	3	3	3	2	4	4	2	3		3,5	3,25	2,5		
23	Leerling 21	3	4	4	4	4	2	4	4	3	4	1	4		3,75	4	2		
24	Leerling 22	3	3	3	4	4	1	4	1	5	1	4	1		3,25	4,25	1		
25	Leerling 23	4	4	4	4	4	3	2	4	2	4	2	4		4	3,75	1,75		
26	Leerling 24	1	3	3	3	3	4	3	4	4	4	4	2		2,5	4	3,25		
27	Leerling 25	3	4	3	4	3	1	3	2	3	3	3	2		3,5	3	2		
28	Leerling 26	5	4	4	5	5	1	5	1	5	1	4	1		4,5	4,75	1		
29	Leerling 27	4	4	2	5	2	4	3	3	3	3	4	3		3,75	3	3,25		
30	Leerling 28	3	4	3	5	3	3	4	4	3	4	3	2		3,75	3,5	2,75		
31	Leerling 29	4	3	4	4	5	4	4	2	5	4	4	5		3,75	4,5	3,75		
32	Leerling 30	4	4	3	4	4	2	2	3	2	4	3	2		3,75	2,25	2,75		
33	Leerling 31	4	3	3	5	4	1	4	1	3	1	3	2		3,75	3,5	1,25		
34	Leerling 32	4	4	4	4	3	1	4	2	5	1	4	1		4	4	1,25		
35	Leerling 33	3	4	3	4	4	2	4	2	4	2	4	2		3,5	4	2		
36	Gemiddelde	3,48	3,58	3,39	3,97	3,73	2,15	4,06	2,12	4,27	2,06	4,03	1,82		3,61	4,02	2,04		
37	Standaard Deviatie	0,87	0,56	0,66	0,73	0,84	1,03	0,70	0,96	0,80	1,14	0,59	0,92		0,47	0,50	0,77		
38	Modus	4	4	3	4	4	1	4	2	5	1	4	1		3,5	4	2		
39	Mediaan	4	4	3	4	4	2	4	2	4	2	4	2		3,75	4	2		
40	Frequentie*																	Competentie	
41	1	2	0	0	0	0	12	0	9	0	14	0	14		1	0	12		2
42	2	1	0	2	0	2	7	1	13	1	8	0	12		1	1	10		3
43	3	10	14	16	6	11	11	4	8	4	4	5	5		12	6	7		46
44	4	17	17	12	17	13	3	17	1	12	6	19	0		16	15	3		63
45	5	1	0	0	7	5	0	7	0	13	0	6	1		2	8	0		8
46																			
47																			
48																			
49																			
50																			
51																			
52																			
53																			

Interventieklas nameting

◇	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q
1	Nameting INTERVENTIEKLAS																
2	Leerling num	Vraag 1	Vraag 2	Vraag 3	Vraag 4	Vraag 5	Vraag 6	Vraag 7	Vraag 8	Vraag 9	Vraag 10	Vraag 11	Vraag 12		Competentie	Intrinsiek	Extrinsiek
3	Leerling 1	3	3	3	4	4	4	3	3	4	3	3	3		3,50	3,50	3,00
4	Leerling 2	5	4	4	4	4	4	2	4	2	5	2	4	2	4,25	4,25	2,00
5	Leerling 3	4	4	4	4	4	4	3	4	1	3	3	4	3	4,25	3,75	2,50
6	Leerling 4	4	4	4	4	3	5	1	5	4	3	5	5	1	3,75	4,75	2,00
7	Leerling 5	4	4	4	5	5	4	1	5	1	4	1	4	1	4,50	4,25	1,00
8	Leerling 6	4	3	4	4	3	5	2	4	2	5	1	4	2	3,50	4,50	1,75
9	Leerling 7	4	5	4	5	4	1	4	4	1	2	4	4	1	4,50	4,00	1,25
10	Leerling 8	4	4	4	4	3	3	3	5	1	5	1	4	1	4,00	4,25	1,50
11	Leerling 9	2	4	4	4	4	4	3	4	2	4	2	4	2	3,50	4,00	2,25
12	Leerling 10	4	3	3	3	2	2	5	5	5	5	5	4	2	3,25	4,00	2,75
13	Leerling 11	4	3	3	4	4	4	4	5	1	5	1	4	1	3,50	4,50	1,75
14	Leerling 12	4	4	4	3	5	4	3	3	1	4	4	4	1	4,00	3,75	2,25
15	Leerling 13	3	4	3	4	4	4	2	4	2	5	2	5	1	3,50	4,50	1,75
16	Leerling 14	4	4	4	4	3	2	2	4	3	5	2	4	3	3,75	4,00	2,50
17	Leerling 15	3	4	3	3	4	4	2	4	2	4	2	4	2	3,50	4,00	2,00
18	Leerling 16	3	3	3	4	5	5	1	4	2	4	2	5	2	3,25	4,50	1,75
19	Leerling 17	4	4	4	3	5	1	4	1	5	1	5	5	1	3,75	4,75	1,00
20	Leerling 18	4	4	4	3	3	3	3	3	2	4	3	4	3	3,75	3,50	2,75
21	Leerling 19	4	4	4	3	3	4	4	3	1	4	2	4	2	3,75	3,50	2,25
22	Leerling 20	4	4	3	3	3	3	4	4	3	4	4	4	4	3,75	3,75	3,50
23	Leerling 21	4	3	3	4	4	4	3	4	3	4	2	3	2	3,50	3,75	2,50
24	Leerling 22	3	3	3	4	4	3	4	4	2	5	1	4	1	3,25	4,25	1,75
25	Leerling 23	4	4	4	4	4	4	2	4	2	5	1	4	1	4,00	4,25	1,50
26	Leerling 24	4	4	4	4	3	3	3	3	2	4	3	4	3	3,75	3,50	2,75
27	Leerling 25	3	3	2	3	2	3	3	2	3	2	3	4	3	2,75	2,50	3,00
28	Leerling 26	4	4	4	4	5	1	1	5	1	5	1	5	1	4,00	5,00	1,00
29	Leerling 27	4	4	4	3	4	3	4	4	4	4	4	3	4	3,75	3,50	4,00
30	Leerling 28	4	4	3	5	4	4	3	2	3	3	3	4	4	4,00	3,50	3,00
31	Leerling 29	4	5	4	5	4	1	1	5	3	5	2	5	3	4,50	4,75	2,25
32	Leerling 30	5	5	4	5	5	2	5	1	5	5	1	4	1	4,50	4,75	1,25
33	Leerling 31	4	4	4	4	4	4	1	4	1	4	1	4	1	4,00	4,00	1,00
34	Leerling 32	3	4	4	3	2	2	2	2	2	4	4	5	1	3,50	3,75	2,25
35	Leerling 33	4	4	4	4	4	4	2	4	2	4	2	4	2	4,00	4,00	2,00
36	Gemiddelde	3,79	3,85	3,61	3,91	3,79	2,30	4,00	1,88	4,27	2,30	4,12	1,97		3,79	4,05	2,11
37	Standaard Dev	0,60	0,57	0,66	0,63	0,86	0,95	0,75	0,82	0,72	1,21	0,55	1,02		0,41	0,52	0,74
38	Modus	4	4	4	4	4	4	3	4	4	4	4	4	1			
39	Mediaan	4	4	4	4	4	2	4	2	4	2	4	2				
40	Frequentie*																
41	1	0	0	0	0	0	8	0	12	0	10	0	14		0	0	11
42	2	1	0	1	0	3	10	1	14	1	11	0	9		1	1	11
43	3	7	8	13	8	7	12	6	6	2	6	3	7		9	5	8
44	4	23	22	17	20	17	3	18	4	17	4	23	3		21	19	3
45	5	2	3	2	5	6	0	8	0	13	2	7	0		3	9	1
46																	
47																	
48														Laag	3,64	3,60	
49														Gemiddeld	3,77	3,99	
50														Hoog	4,25	4,63	
51																	

Controleklas voormeting

◇	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q
1	VoormetingCONTROLEKLAS																
2	Leernummer:	Vraag 1	Vraag 2	Vraag 3	Vraag 4	Vraag 5	Vraag 6	Vraag 7	Vraag 8	Vraag 9	Vraag 10	Vraag 11	Vraag 12		Competentie	Intensieek	Extrinsieek
3	Leering 1 24-01-99/94	3	3	3	3	4	4	2	3	1	4	3	2		3,25	3,50	2,00
4	Leering 2 24-11-97	3	3	3	3	3	3	3	3	2	4	3	4		3,00	2,75	3,00
5	Leering 3 11-9-98	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	3	3		3,00	3,50	3,00
6	Leering 4 4-10-98	4	4	4	4	4	4	1	4	1	4	1	4		3,75	3,75	1,00
7	Leering 5 6-11-98	4	4	4	4	4	4	2	4	2	3	2	2		4,00	3,00	2,50
8	Leering 6 16-11-99/98	4	4	4	4	5	5	3	5	2	5	3	5		4,00	5,00	2,50
9	Leering 7 21-11-98	4	4	4	4	3	3	2	4	3	4	2	3		3,25	3,50	2,25
10	Leering 8 22-11-98	4	4	4	4	3	3	5	1	5	1	5	1		3,50	5,00	1,00
11	Leering 9 27-11-98	5	4	4	5	4	4	2	3	1	4	2	5		4,75	4,00	1,50
12	Leering 10 5-1-99	4	3	3	3	3	3	4	4	3	5	3	5		3,50	4,25	3,50
13	Leering 11 31-1-99	4	3	4	4	4	4	3	2	4	4	2	4		3,75	3,50	2,00
14	Leering 12 9-2-99	4	4	4	4	4	4	2	4	3	3	3	3		4,00	2,75	3,00
15	Leering 13 17-2-99	3	3	3	3	5	5	4	4	1	4	1	3		3,00	4,00	1,75
16	Leering 14 8-3-99	4	3	3	3	2	3	1	3	1	5	1	5		3,00	4,00	1,00
17	Leering 15 3-4-99	4	4	4	4	5	2	2	3	1	4	3	3		4,25	3,00	2,25
18	Leering 16 15-4-99	4	4	4	4	4	4	3	5	1	5	1	5		4,00	4,50	2,25
19	Leering 17 6-5-99	4	3	3	3	5	4	1	3	1	4	1	4		3,75	3,75	1,00
20	Leering 18 11-5-99	4	3	3	3	2	3	5	3	3	4	2	4		3,00	3,50	3,00
21	Leering 19 18-5-99	2	3	4	4	2	4	4	3	5	2	4	5		3,25	2,25	4,50
22	Leering 20 25-5-99	4	4	4	4	5	2	2	3	1	4	3	3		4,25	3,00	2,25
23	Leering 21 3-6-99	1	5	1	1	1	1	1	1	5	1	1	5		2,00	1,00	3,00
24	Leering 22 17-6-99	1	4	4	4	4	5	1	5	1	5	1	5		3,25	5,00	1,00
25	Leering 23 25-6-99	4	4	4	4	5	3	2	2	4	4	2	3		4,25	3,00	2,50
26	Leering 24 5-7-99	3	3	3	3	3	3	4	4	2	4	3	4		3,00	3,75	2,75
27	Leering 25 15-7-99	3	4	4	4	5	4	5	4	3	4	1	5		3,75	4,50	2,25
28	Leering 26 16-7-99	3	3	3	3	3	4	2	4	3	4	2	4		3,00	4,00	2,25
29	Leering 27 17-7-99	4	4	4	5	5	3	4	2	4	2	3	3		4,50	3,50	2,00
30	Leering 28 19-7-99	2	4	3	4	4	4	2	4	1	4	3	4		3,25	4,00	2,00
31	Leering 29 19-9-99	3	4	3	4	4	4	2	4	2	4	2	4		3,50	4,00	2,00
32	Leering 30 30-9-99	4	3	4	4	4	4	4	4	3	5	2	4		3,75	4,25	2,50
33	Leering 31 10-10-99	4	4	4	4	5	5	1	5	1	5	1	5		4,00	5,00	1,00
34	Leering 32 31-8-00	4	5	4	2	2	2	5	1	3	1	5	2		3,75	1,50	4,50
35																	
36	Gemiddelde	3,47	3,63	3,50	3,69	3,34	2,59	3,53	2,09	3,94	2,16	3,69	2,22		3,57	3,63	2,27
37	Standaard Deviatie	0,92	0,61	0,76	1,03	1,10	1,32	1,02	1,17	1,01	1,02	1,12	1,24		0,57	0,94	0,91
38	Modus	4	4	3	4	3	2	3	1	4	4	3	4				
39	Mediaan	4	4	3,5	4	3	2	4	2	4	2	4	2				
40	Frequentie"																
41	1	2	0	1	1	1	7	2	13	2	10	1	10		1	2	10
42	2	2	0	0	3	6	12	1	8	1	10	4	13		1	3	11
43	3	8	14	15	8	12	3	12	8	2	10	8	4		11	9	6
44	4	19	16	14	13	7	7	12	1	19	1	10	2		16	12	3
45	5	1	2	2	7	6	3	5	2	8	1	9	3		3	7	2
46																	
47																	
48														Laag	2,88	2,41	
49														Gemiddeld	3,73	3,83	
50														Hoog	4,63	4,80	
51																	

Controleklas nameting

◇	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q
1	Nameting Controle klas																
2	Leerling nummer:	Vraag 1	Vraag 2	Vraag 3	Vraag 4	Vraag 5	Vraag 6	Vraag 7	Vraag 8	Vraag 9	Vraag 10	Vraag 11	Vraag 12		Competentie	Intrinsiek	Extrinsiek
3	Leerling 1 24-01-99/94	3	3	3	3	4	2	2	3	2	3	2	3	2	2,75	3,25	2,00
4	Leerling 2 24-11-97	3	3	3	3	3	2	4	2	3	4	3	2	4	3,00	2,50	3,50
5	Leerling 3 11-9-98	3	3	3	3	2	3	3	3	4	2	3	4	3	2,75	3,00	3,25
6	Leerling 4 4-10-98	4	3	3	3	3	2	4	2	4	2	2	3	2	3,25	3,50	2,00
7	Leerling 5 6-11-98	4	3	3	3	3	4	2	4	2	4	2	3	3	3,25	3,75	2,25
8	Leerling 6 16-11-99/98	3	3	4	4	5	3	3	5	3	5	4	5	2	3,50	5,00	3,00
9	Leerling 7 21-11-98	3	3	3	3	3	2	4	4	4	4	4	4	4	3,25	3,75	3,50
10	Leerling 8 22-11-98	5	4	4	4	5	1	5	1	5	1	5	1	1	4,25	5,00	1,00
11	Leerling 9 27-11-98	5	4	4	4	5	2	4	2	4	4	4	4	4	4,25	4,00	3,00
12	Leerling 10 5-1-99	4	3	3	3	3	3	4	3	3	3	3	4	4	3,25	3,50	3,50
13	Leerling 11 31-1-99	3	3	3	3	3	4	2	4	2	4	2	4	2	3,00	4,00	2,00
14	Leerling 12 9-2-99	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3,25	3,00	3,00
15	Leerling 13 17-2-99	3	3	2	3	5	4	4	4	3	1	3	1	1	2,75	3,75	2,25
16	Leerling 14 8-3-99	5	3	3	3	2	1	1	3	3	4	1	4	1	3,25	3,00	1,50
17	Leerling 15 3-4-99	4	4	3	3	4	4	3	3	2	4	2	4	2	3,50	3,75	2,50
18	Leerling 16 15-4-99	4	3	2	3	3	3	5	4	4	5	1	5	2	3,00	4,25	3,00
19	Leerling 17 6-5-99	3	3	3	3	3	2	4	2	3	3	3	4	2	3,00	3,50	2,25
20	Leerling 18 11-5-99	4	3	4	3	3	2	4	4	2	4	3	4	3	3,50	3,75	2,50
21	Leerling 19 18-5-99	4	4	3	4	4	2	4	2	3	3	3	4	3	3,75	2,50	3,75
22	Leerling 20 25-5-99	3	2	2	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	2,50	3,00	2,75
23	Leerling 21 3-6-99	1	5	1	1	1	1	1	1	5	1	1	5	1	2,00	1,00	3,00
24	Leerling 22 17-6-99	4	3	4	3	5	1	4	4	4	1	4	4	1	3,50	4,25	1,75
25	Leerling 23 25-6-99	3	2	3	3	1	1	1	2	2	2	2	1	2	3,50	2,00	1,50
26	Leerling 24 5-7-99	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	4	4	2	2,75	3,25	3,00
27	Leerling 25 15-7-99	5	5	3	4	5	1	3	3	3	3	3	3	3	4,25	3,50	2,50
28	Leerling 26 16-7-99	4	3	3	4	4	2	4	2	4	2	4	2	2	3,50	4,00	2,00
29	Leerling 27 17-7-99	3	4	3	3	2	1	3	2	3	2	3	1	1	3,25	2,75	1,50
30	Leerling 28 19-7-99	4	4	2	3	3	3	4	2	5	2	4	2	2	3,25	4,00	2,25
31	Leerling 29 19-9-99	4	3	3	3	5	1	5	2	4	1	3	2	2	3,25	4,25	1,50
32	Leerling 30 9-99	4	3	2	2	3	2	4	2	4	2	3	1	1	2,75	3,50	1,75
33	Leerling 31 10-10-99	4	4	4	4	4	1	4	1	5	1	5	1	1	4,00	4,50	1,00
34	Leerling 32 31-8-00	3	3	3	2	1	5	3	1	1	4	1	5	5	2,75	1,50	3,75
35																	
36	Gemiddelde	3,63	3,31	2,94	3,09	3,28	2,41	3,47	2,56	3,59	2,34	3,44	2,44		3,24	3,45	2,44
37	Standaard Deviatie	0,83	0,69	0,72	0,73	1,28	1,24	0,92	0,98	1,01	1,04	1,01	1,22		0,51	0,89	0,78
38	Modus	4	3	3	3	3	3	2	4	4	2	3	2		3,25	3,5	3
39	Mediaan	4	3	3	3	3	2	4	2	4	2	3,5	2		3,25	3,50	2,38
40	Frequentie"																
41	1	1	0	1	1	4	9	1	3	2	8	2	8		1	2	7
42	2	0	2	6	4	3	10	3	15	1	10	2	11		3	2	12
43	3	13	20	19	18	12	6	11	8	10	9	12	6		18	11	7
44	4	14	8	6	9	6	5	14	5	14	5	12	5		9	12	5
45	5	4	2	0	0	7	2	3	1	5	0	4	2		2	5	1
46																	
47																	
48														laag		2,94	2,50
49														gemiddeld		3,31	3,58
50														hoog		3,75	4,45
51																	

Bijlage V. Reflectieverslag

Reflectieverslag

Interpersoonlijke competentie

In eerste instantie keek ik al 4 jaar lang op tegen het schrijven van een 'scriptie'. Voorgenomen had ik mijzelf om het tweede semester stage en praktijkonderzoek te gaan halen! Dit leek mij een voorstel wat iedereen zou hebben wanneer hij/ zij hieraan begint maar ik meende het echt! Daarom ben ik ook ver voor de kerst vakantie al begonnen met het zoeken naar informatie. Ik heb Natschool afgestruind naar documten. Beoordelingsdocumenten maar ook filmpjes van Rutgers verdediging en zijn poster. Verder ben ik meteen begonnen aan Tussenproduct A wat ik al bijna af had voor onze eerste bijeenkomst. Dit heeft mij een gevoel gegeven dat ik op alles voorliep en dit heeft voor mij de druk heel erg verminderd. Wat ik normaal (de afgelopen 4 jaar) niet zo goed kan: plannen en vooruit werken, is me dit keer heel goed afgegaan. Ik voelde mij prettig bij elke bijeenkomst omdat ik wist dat ik op schema liep. Hier heb ik enorm veel van geleerd!!

Bronnen

Het zoeken van bronnen was in het begin nou niet echt mijn favorieten weekend activiteit. Niet wetende waar ik moest beginnen en hoe ik al die Engelse bronnen ging doorlezen. Totdat ik twee willekeurige bronnen helemaal had gelezen en ineens de structuur zag. Na wat extra tips in de bijeenkomsten over de structuur van wetenschappelijke artikelen, kon ik eindelijk vooruit.

Schrijven

Met het schrijven van, eigenlijk alles, had ik bij aanvang van dit semester nog heel veel moeite. Langzaam kreeg ik wat aanwijzingen om zakelijker te schrijven en geen persoonlijke zinnen te formuleren. Door mijzelf aan een paar regels te houden ging het schrijven veel beter. Af en toe vroeg ik thuis aan mijn vriendin en moeder of ze één zin wilde doorlezen om te kijken of die 'wel liep'. Op dit onderdeel van het praktijkonderzoek heb ik naar mijn mening het meeste winst geboekt. Ik ben erg trots als ik terugkijk naar mijn artikel en mijzelf bedenk dat ik dit nooit van mijzelf verwacht had.

Communicatie

Het onderdeel waar ik van te voren veel zelfvertrouwen in had viel misschien een beetje tegen. De communicatie tussen mijn begeleiders liep uitstekend maar de communicatie met mijn stageplek was wat moeizamer. Het thema was een beetje controversieel. Stage lopen op een middelbare school, met een vaksectie die in een bepaald stramien zit van een extreem technisch benaderingswijze. Soms probeerde ik een kleine inleiding te geven omtrent het onderwerp van mijn praktijkonderzoek. Echter werd ik telkens onderbroken met de rede waarom de spelgerichte benaderingswijze, ontwikkeld op de Fontys, niet zou werken. Ik had te maken met een dominante ex-hockeycoach die techniek een van de belangrijkste zaken vind om succesvol te kunnen deelnemen aan het spel. Ik voelde mij niet begrepen en kon mijn mening en overtuigen niet kwijt. Dit heb ik toen maar laten rusten omdat ik niks wilde forceren. Ik ben tenslotte afhankelijk van mijn stagepraktijkdocent. Na mijn eerste interventies kreeg ik het verwijt dat mijn handbal les geen echte 'handbal les' was. Dit mocht ik geen handbal noemen. Ik had wederom moeite om hem te overtuigen dat dit wel degelijk een variant van handbal was en welke andere aspecten van het spel ze nu juist wel leren. Maar ook toen kwam ik er niet tussen. De volgende keer mag ik nog assertiever zijn en niet twijfelen aan mijn overtuigingen. Ik

ben er langzamerhand steeds meer achter wat mijn visie is. Dit moet ik laten horen en mij niet zo passief opstellen. Verder had ik mijn uitgewerkte interventie opgestuurd naar alle collega's met als laatste regel dat ze mij alles konden vragen als iets niet duidelijk was. Achteraf was het dus niet duidelijk maar misschien had ik na het versturen van dat mailtje, en voor de interventie nog even mondeling moeten toelichten wat mijn bedoeling was en welke overtuiging daar achter zit. Dit had mij meer rust gegeven dan zo'n klein gesprekje door de wandelgangen.

Vakinhoudelijke- en didactische competentie

Door het verrichte van vele literatuur verdiepingen heb ik mij nog meer verdiept in het onderwerp TGfU. Een heleboek kennis heb ik opgedaan bij het ontwerpen van mijn interventie. De voor en nadelen van een spelgecentreerde of technisch gecentreerde les, komen bij het ontwerp daarvan heel goed naar voren. Verder heb ik mij verdiept in de sport handbal. Een sport die ik pas één keer eerder aangeboden had en hier dus vanzelfsprekend weinig ervaring mee had. Door het ontwerp en de uitvoering van de interventie ben ik er achter gekomen wat voor verschillende vormen er eigenlijk wel niet zijn en dat heel veel vormen transfer kennen met andere sporten.

Bij het ontwerpen van mijn onderzoeksinstrument heb ik echter wel een fout gemaakt. Twee vragenlijsten had ontleend en samengevoegd tot één vragenlijst. Hierbij kon ik niet vinden op welke schaal leerlingen deze moesten invullen. Ik heb hier toen een 5-puntsschaal van gemaakt omdat ik die vaker gezien had bij de BREQ motivatievragenlijst. Toen ik de vragenlijsten al uitgeprint had en klaar voor gebruik kwam ik er samen met mijn begeleidster achter dat ik niet goed gelezen had. Het bleek een 7-puntsschaal te zijn. Op dat moment had ik niet het idee dat dit een super groot probleem was en aangezien ik ze al uitgeprint had, heb ik het maar zo gelaten. Later kwam ik er echter achter dat een 5-puntsschaal misschien niet genoeg is voor de diversiteit van de klas. Als leerlingen het eens zijn met een stelling dan bleven er eigenlijk nog maar twee opties over. Namelijk punt 4 of punt 5. Waar punt 5 natuurlijk 'helemaal mee eens' betekend en dit is in veel gevallen ook niet zo. Dit verklaard ook het hoog aantal respondenten wat het cijfer 4 heeft omcirkeld. De volgende keer zou ik hier een 7-puntsschaal van maken om de verschillende meningen van de respondenten te categoriseren. En dit betekend dus ook: dat ik beter moet lezen naar het artikel waar ik de onderzoeksinstrumenten uitgehaald worden.

Reflectie en ontwikkeling

Ik heb veel tijd gestoken in het praktijkonderzoek. Ik was dus ook altijd op tijd klaar met de tussenproducten. Persoonlijk vond ik het heel fijn dat we telkens een tussenproduct moesten inleveren en vanuit die tussenproducten toe werkten naar het eindproduct. Dit zorgde er voor mij voor dat het niet zo'n grote hap werd en alles overzichtelijk bleef. Ik heb tussendoor voor mijzelf natuurlijk wel geëvalueerd hoe het ging en hoe ik ervoor stond. Dit heb ik echter niet op papier beschreven.

Bijlage VI. Lesvoorbereidingen

Interventiegroep Lesvoorbereidingen

A2ab

Vorbereiden

Naam student: Anne Koekenbier	Datum: 08-04-2013	Klas/ groep: A2ab
Naam SLB-er: Fred Geerdink	Tijd: 1 ^e + 2 ^e uur Maandag	Aantal leerlingen: 33 Jongens
Lesopdracht: Handbal		

Actiepunten voor docent:

Beginsituatie:

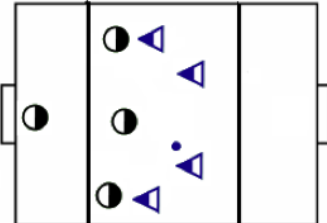
Doelstelling: Aan het eind van de les:

- Kennen alle leerlingen de aandachtspunten van deze les: het spel speelbaar maken voor iedereen. Snel omschakelen. Altijd voorwaartse dreiging! Overtal situatie (het nut daarvan).
- Kennen alle leerlingen de regels van het spel die vandaag aanbod gekomen zijn. Geen persoonlijke fout. Handjes thuis. Als de bal niet voor jou team is, bal loslaten! De loopregel.
- Kunnen alle leerlingen vrijlopen en zich open opstellen om de bal te ontvangen, hem ontvangen en scoren (of doorspelen).
- Kunnen alle leerlingen tussen de bal en het doel verdedigen, zonder persoonlijke fouten.

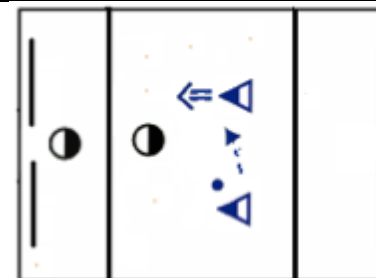
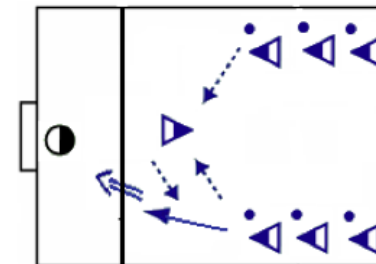
Activiteiten:

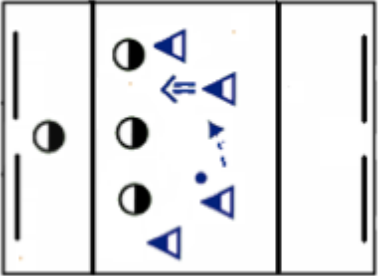
<i>Opstarten</i>	10'
(Voormeting, vragenlijst)	10'
4:3 + K Spelvorm	10'
2:0 + K Slagworp op doel, met aangever	6'
2:1 + K Slagworp op doel, twee doeltjes, samenspelen	6'
4:3 + K Spelvorm op twee doeltjes	15'
<i>Opruimen</i>	6'
<i>Afsluiten</i>	4'

Zaalopstelling:

Tijd	Doelstellingen	Leerstof	Organisatie
10'	Leerlingen binnen laten komen. Verwelkomen en mee laten helpen opbouwen.		Materiaal: • 6 matjes • 9 ballen (foamballen), 9 handballen • 6 banken •
10'	Als er in de wedstrijd een vrije schotkans in schiet de balbezitter met slagworp naar doel. Alle leerlingen erkennen en herkennen o.a. een cirkelfout, loopfout en persoonlijke fout en melden dit tijdens het spel 4 tegen 3. De leerlingen reageren niet negatief wanneer medeleerlingen hen wijzen op een fout.	4:3+K Meerderheidssituatie De aanvallers proberen in een 4 tegen 3 meerderheidssituatie een doelpoging te ondernemen en te scoren. De doelverdediger speelt steeds mee in aanval ('vliegende keeper'). Alle spelers krijgen de rol van speler/scheidsrechter: ▪ Kijken naar de loopfout, de cirkelfout, de persoonlijke fout ▪ +fout melden <i>Een vrije schietkans = als er niet meteen een verdediger tussen de aanvaller en het doel staat.</i>	Materiaal 3 veldjes ▪ 3 foamballen ▪ 6 kleine doeltjes (matjes) ▪ 3 x 5 hesjes Inrichting ▪ De spelers worden in groepen van 5 ingedeeld. ▪ 4 aanvallers spelen tegen 3 verdedigers en 1 doelverdediger. ▪ Functiewissel en doorschuifstelsel: na 3 aanvallen schuift elke speler, zowel aanvaller als verdediger, een positie door. ▪ De doelgebedlijn is een rechte lijn op 5 m van de doellijn. (Onderwijs)leergesprek: ▪ Gebruik je de slagworp als schottechniek? ▪ Heb je altijd met slagworp op doel kunnen werpen? ▪ Ben je succesvol?

6'	Alle leerlingen starten hun aanloop van zodra de passgever de bal gevangen heeft en werpen na een pass in een 1 tegen 0 situatie met slagworptechniek op doel. De leerlingen voeren het schot uit met aandacht voor het bovenhands wapenen.	2:0+K Slagworp naar doel na aanspelen De aanvallers schiet op doel met slagworp na pass en contrapass. <i>De shotter zorgt ervoor dat hij in een voorwaartse beweging de bal ontvangt. Na het ontvangen van de bal wordt de bal met een uithaalebeweging, nl. het wapenen in shotpositie gebracht.</i>	Materiaal 3 veldjes 15 handballen 9 kegels Inrichting 2 rijen opbouwers, 2 verdedigers. - De drie kegels als doel - Iedereen in balbezit, uitg. de eerste speler uit 1 rij. - Doorschuifstelsel en functiewissel: shotter wordt verdediger, verdediger haalt bal op en sluit aan bij andere rij. (onderwijs)leergesprek: - Wat is een slagworpvariante? - Waarom en wanneer een slagworpvariante uitvoeren? - Wat wordt bedoeld met blokkende verdediger? - Welke veiligheidsaspecten worden in acht genomen?
6'	De aanvallende leerlingen scoren, bij een doorbraak tot aan de doelgebedlijn, met een verre sprongworp. Bij een shot van afstand scoren de leerlingen met een hoge sprongworp.	2:1+K twee doeltjes Shot op doel met samenspelen De spelers geven de pass naar de medespelen, krijgen eventueel de contrapass, en shotten op doel met sprongworp hoog, boven blokkende verdediger of sprongworp ver boven het doelgebied.	Materiaal 3 veldjes 9 handballen 6 handbaldoeltjes (matjes) 6 kegels Inrichting - Vaste groepen van 2. 2 rijen opbouwers, 1 verdediger en 1 keeper. - Functiewissel: na 4 aanvalsreeksen wordt een andere duo en verdediger en keeper. - Doorschuifstelsel: beurteling de andere aanvalspositie innemen. - Aan weerszijden een kegel als aanvalspot. - De doelgebedlijn is een rechte lijn op 5 m van de doellijn. (onderwijs)leergesprek: - Herken je de situatie? - Kan je samenspelen? - Kun je scoren? - Is het uitdagend?

15'	De balbezittende leerlingen shotten naar doel bij een vrije shotkans. Alle leerlingen maken in de wedstrijd gebruik van zowel de basis- als bijkomende spelregels (bonificatieregels en vliegende keeper). De leerlingen herkennen en erkennen persoonlijke fout door het tijdens het spel zelf te melden.	4:3+K twee doeltjes Meerderheidssituatie De aanvallers proberen in een 4 tegen 3 meerderheidssituatie een doelpoging te ondernemen en te scoren. De doelverdediger speelt steeds mee in aanval ('vliegende keeper'). Alle spelers zijn scheidsrechter! Bijkomende spelregels: Als de keeper scoort: dubbele ptn. <i>Een vrije schietkans = als er niet meteen een verdediger tussen de aanvaller en het doel staat.</i>	Materiaal 3 veldjes 3 foamballen 6 kleine doeltjes (matjes) 3 x 5 hesjes Inrichting - De spelers worden in groepen van 5 ingedeeld. 4 aanvallers spelen tegen 3 verdedigers en 1 doelverdediger. - Functiewissel en doorschuifstelsel: na 3 aanvallen schuift elke speler, zowel aanvaller als verdediger, een positie door. - De doelgebedlijn is een rechte lijn op 5 m van de doellijn. (Onderwijs)leergesprek: - Gebruik je de slagworp als schottechniek? - Heb je altijd met slagworp op doel kunnen werpen? - Ben je succesvol? - Wordt er samengespeeld? - Welke tactiek gebruiken jullie?
6'	Alle leerlingen helpen actief mee opruimen. We proberen een record opruimen te vestigen doordat één leerling de tijd bijhoudt.	Opruimen Alle materialen veilig en heel terug waar ze vandaan komen.	Materiaal - Groepjes ruimen het eigen veld op. - Eerst de banken in de berging - Daarna de matjes - Eén iemand verzamelt alle hesjes - Eén iemand verzamelt alle ballen - Eén iemand zorgt dat er niks achterblijft - Als je klaar bent, ga je in de cirkel zitten - Zijn er nog andere leerlingen die je kunt helpen dan help je uiteraard mee!

Wat verwacht je? (per activiteit)	Wat doe je?
Altijd gebruik maken van het schema: 'Spelonderwijs op maat' in bijlage 2	
4:3+K Meerderheidssituatie ▪ Er wordt te weinig gescoord ▪ Er wordt te veel gescoord ▪ Er wordt te weinig samengespeeld ▪ Eén leerling wordt uitgesloten van samenspelen	4:3+K Meerderheidssituatie ▪ Doeltje extra, zonder keeper (maar nog steeds 4:3), beschermd balbezit ▪ Doeltje kleiner, verliezende team krijgt 1 extra speler (4:4+k), andere bal ▪ Nieuwe spelregels; iedereen 1x aanspelen voordat je scoort, benoemen van knelpunten, benoemen van verbeter suggesties, bepalen van teamsamenstelling ▪ Als hij scoort 2 of 3 punten, benoemen van knelpunt
2:0+K Slagworp naar doel na aanspelen ▪ Leerling gooit niet hard genoeg ▪ Er wordt niet gescoord ▪ De pass komt telkens niet goed ▪ Er wordt teveel gescoord	2:0+K Slagworp naar doel na aanspelen ▪ Zachtere, lichtere bal laten uitkiezen. ▪ Grotere goal, goal verdelen in 3 goals, middelste 2 punten, buitenste 1 punt. ▪ Andere leerling daar neer zetten, de eerste leert het passen tijdens het spel dadelijk ▪ Niks doen, dit is juist goed (beleving) Als het nou echt te makkelijk is dan goaltje kleiner
2:1+K twee doeltjes Shot op doel met samenspelen ▪ Er wordt te weinig gescoord ▪ Er wordt te veel gescoord ▪ Er wordt te weinig samengespeeld	2:1+K twee doeltjes Shot op doel met samenspelen ▪ Doeltjes verder uit elkaar, verdediger mag niet voorbij de 6 meter lijn komen, aanvaller mag door tot de 5 meter lijn. ▪ Doeltje kleiner, dicht bij elkaar, ▪ Andere ballen(zachter) gebruiken.
4:3+K twee doeltjes Meerderheidssituatie ▪ Er wordt te weinig gescoord ▪ Er wordt te veel gescoord ▪ Er wordt te weinig samengespeeld ▪ Eén leerling wordt uitgesloten van samenspelen ▪	4:3+K twee doeltjes Meerderheidssituatie ▪ Doeltjes verder uit elkaar, doeltjes groter. verdediger mag niet voorbij de 6 meter lijn komen, aanvaller mag door tot de 5 meter lijn. ▪ Doeltjes dicht bij elkaar (tot je uiteindelijk maar 1 goal hebt). ▪ Nieuwe spelregels; iedereen 1x aanspelen voordat je scoort, benoemen van knelpunten, benoemen van verbeter suggesties, bepalen van teamsamenstelling ▪ Als hij scoort 2 of 3 punten, benoemen van knelpunt.

Vorbereiden

Naam student: Anne Koekenbier	Datum: 15-04-2013	Klas/ groep: A2ab
Naam SLB-er: Fred Geerdink	Tijd: 1 ^e + 2 ^e uur Maandag	Aantal leerlingen: 33 Jongens
Lesopdracht: Handbal		

Actiepunten voor docent:

Beginsituatie:

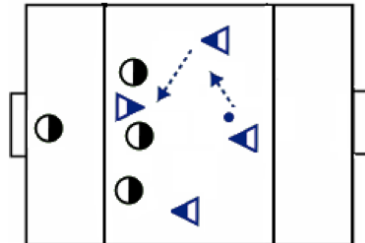
Doelstelling: Aan het eind van de les:

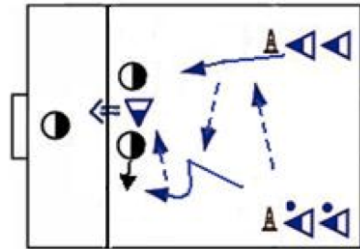
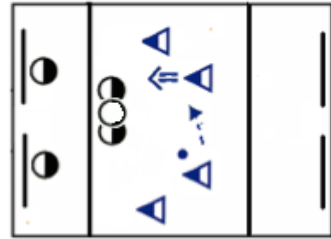
- Kennen alle leerlingen de aandachtspunten van deze les: het spel speelbaar maken voor iedereen. Snel omschakelen. Altijd voorwaartse dreiging! Overtal situatie (het nut daarvan).
- Kennen alle leerlingen de spelregels van het spel die vandaag aanbod gekomen zijn. Geen persoonlijke fout. Handjes thuis. Als de bal niet voor jou team is, bal loslaten! De loopregel.
- Kunnen alle leerlingen vrijlopen en zich open opstellen om de bal te ontvangen, hem ontvangen en scoren (of doorspelen).
- Kunnen alle leerlingen tussen de bal en het doel verdedigen, zonder persoonlijke fouten.

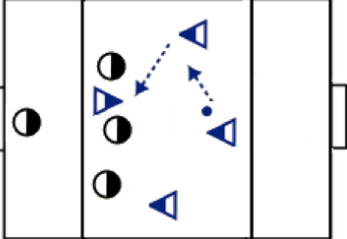
Activiteiten:

<i>Opstarten</i>	10'
4:3 + K Spelvorm met cirkel speler	10'
3:2 + K Opbouw met cirkel speler en twee verdedigers	10'
4:2 + 2K Spelvorm, siamees handbal	8'
4:3 + K Spelvorm, twee doeltjes met cirkelspeler	15'
<i>Opruimen</i>	6'
<i>Afsluiten</i>	4'

Zaalopstelling:

Tijd	Doelstellingen	Leerstof	Organisatie
10'	Leerlingen binnen laten komen. Verwelkomen en mee laten helpen opbouwen.		Materiaal: • 6 matjes • 9 ballen (foamballen), 9 handballen • 6 banken •
10'	De leerlingen creëren in de 4 tegen 3 situatie d.m.v. vlot rondspelen van de bal de open/vrije schietkans en schieten naar doel. De opbouwers herstellen steeds de diepte na inlopen met bal (de niet-balbezitters moeten altijd achter de balbezitter staan) Alle leerlingen nemen in de wedstrijd 4 tegen 3 na fout de juiste beslissing wat betreft de bijkomende (frisbee)spelregels. Alle leerlingen leven zich uit in het spel en vinden er plezier in.	4:3 + K Meerderheidssituatie met cirkelspeler De aanvallers spelen in ruitvorm (met cirkelspeler) zowel breed als diep. Dribbelen wordt niet toegelaten. Bijkomende speelregels: als de bal de grond raakt, gaat de bal altijd naar de tegenpartij van de werper.	Materiaal ▪ 3 handballen ▪ 3 x 5 hesjes ▪ 12 matjes (doeltjes) Inrichting ▪ De spelers worden in 6 groepen van 5 ingedeeld. ▪ 3 opbouwers en 1 cirkelspeler spelen tegen 3 verdedigers en 1 doelverdediger. ▪ De doelgebiedlijn is een rechte lijn op 5 m van de doellijn. (Onderwijs)leergesprek: ▪ Kan je door snelle balwisselingen de open kas creëren? ▪ Kan je je als opbouwer of als cirkelspeler aanspeelbaar opstellen? ▪ Herken je de situatie en het verdedigende gedrag? Herken je de schietkans? ▪ Neem je de goede beslissing? Ben je succesvol? ▪ Ken je de bijkomende (frisbee) spelregel?

	De aanvallende leerlingen creëren d.m.v. vlot passen een open doelkans in een 3:2+K situatie. De opbouwers veinzen door een loopactie een doorbraak naar buiten en benutten de meerderheidssituatie door de bal te passen naar de cirkelspeler die in een betere positie staat om te scoren. De cirkelspeler zet zich dwars tussen de verdedigers en creëert ruimte voor zichzelf als de bal van rechts naar links wordt gespeeld.	3:2 + K 2 opbouwers en 1 cirkelspeler De balbezittende opbouwer geeft de pass naar de medeopbouwer, krijgt de contrapass, breekt door naar de buitenzijde om de verdediger met zich mee te trekken en passt naar de cirkelspeler die een doelpoging onderneemt. De verdedigers verdedigen half-actief bij de oefenvorm: handen op de rug houden en meeschuiven aan de doelgebiedlijn (naar buiten) met de balbezitter. De verdedigers verdedigen actief bij de wedstrijdvorm: uitspelen 3 tegen 2 situatie tot er een doorbraak is. De verdedigers moeten wel defensief blijven aan de doelgebiedlijn.	Materiaal 3 veldjes 6 ballen 6 matjes (twee matjes per doel) 6 pylonnetjes Inrichting 2 rijen opbouwers bij de kegels als spots, 1 cirkelspeler, 2 verdedigers en 1 doelverdediger. 1 bal per twee opbouwers. - Doorschuifstelsel: na de actie aansluiten bij andere groep opbouwers. - Functiewissel: na 3 schotrondes onder verdedigers, cirkelspeler en doelverdediger. - De doelgebiedlijn is een rechte lijn op 5 m van de doellijn. (onderwijs)leergesprek - Kan je de verdediger 'meenemen'? - Slaag je erin met parallel-passen de cirkelspeler aan te spelen? - Wat is (half)actief verdedigen?	
8'	De aanvallende leerlingen passen na elkaar in een hoog tempo De leerlingen/scheidsrechters herkennen o.a. een cirkelfout, loopfout en persoonlijke fout en reageren niet negatief wanneer medeleerlingen hen wijzen op een fout.	4:2 + 2K Meerderheidssituatie Siamees handbal De doelverdedigers ondersteunen de aanval waardoor telkens een situatie 4 tegen 2 tot stand komt. De verdedigers houden beide dezelfde hoepel vast (dwangstelling). De andere hand mag gebruikt worden om te verdedigen. Als er een vrije schietkans is moet de balbezitter naar doel schieten. De wissels krijgen de rol van scheids	Materiaal 3 veldjes 3 ballen (eventueel foamballen) 12 matjes, 12 goaltjes (eventueel ook pylonnetjes gebruiken) 6 pylonnetjes 6 hoepels Inrichting - Per ploeg 2 doelverdedigers die mee aanvallen. 2 matjes (of pylonnetjes) als doeltjes op elke speelhelft. - De doelgebiedlijn is een rechte lijn op 5m van de doellijn. - Bij het halen van balbezit wordt de hoepel keurig in jou eigen doelgebied gelegd. (onderwijs)leergesprek - Kan je de verdediger 'meenemen'? - Slaag je erin om op hoog tempo de bal rond te spelen zodat de verdedigers dol gespeeld worden?	

10'	De leerlingen creëren in de 4 tegen 3 situatie d.m.v. vlot rondspelen van de bal de open/vrije schietkans en schieten naar doel. De leerlingen herkennen de situatie en het verdedigende gedrag en nemen de goede beslissing: zelf doorbreken, pass naar cirkelspeler of pass naar medeopbouw. De opbouwers herstellen steeds de diepte na inlopen met bal (de niet-balbezitters staan achter de balbezitter klaar) De cirkelspeler maakt steeds de tegenbeweging t.o.v. de doorbrekende opbouw en is daardoor aanspeelbaar. Alle leerlingen nemen in de wedstrijd 4 tegen 3 na fout de juiste beslissing wat betreft de bijkomende (frisbee)spelregels. Alle leerlingen leven zich uit in het spel en vinden er plezier in.	4:3 + K Meerderheidssituatie met cirkelspeler De aanvallers spelen in ruitvorm (met cirkelspeler) zowel breed als diep. Dribbelen wordt niet toegelaten. Bijkomende speelregels: als de bal de grond raakt, gaat de bal altijd naar de tegenpartij van de werper.	Materiaal ▪ 3 handballen ▪ 3 x 5 hesjes ▪ 12 matjes (doeltjes) Inrichting ▪ De spelers worden in 6 groepen van 5 ingedeeld. ▪ 3 opbouwers en 1 cirkelspeler spelen tegen 3 verdedigers en 1 doelverdediger. ▪ De doelgebiedlijn is een rechte lijn op 5 m van de doellijn. (Onderwijs)leergesprek: ▪ Kan je door snelle balwisselingen de open kas creëren? ▪ Kan je je als opbouw of als cirkelspeler aanspeelbaar opstellen? ▪ Herken je de situatie en het verdedigende gedrag? Herken je de schietkans? ▪ Neem je de goede beslissing? Ben je succesvol? ▪ Ken je de bijkomende (frisbee) spelregel?
------------	--	---	---

6'	Alle leerlingen helpen actief mee opruimen. We proberen een record opruimen te vestigen doordat één leerling de tijd bijhoudt.	Opruimen Alle materialen veilig en heel terug waar ze vandaan komen.	Materiaal ▪ Groepjes ruimen het eigen veld op. ▪ Eerst de banken in de berging ▪ Daarna de matjes ▪ Eén iemand verzameld alle hesjes ▪ Eén iemand verzameld alle ballen ▪ Eén iemand zorgt dat er niks achterblijft ▪ Als je klaar bent, ga je in de cirkel zitten ▪ Zijn er nog andere leerlingen die je kunt helpen dan help je uiteraard mee! ▪
----	--	---	--

Wat verwacht je? (per activiteit)	Wat doe je?
Altijd gebruik maken van het schema: 'Spelonderwijs op maat' in bijlage 2	
4:3+K Meerderheidssituatie ▪ Er wordt te weinig gescoord ▪ Er wordt te veel gescoord ▪ Er wordt te weinig samengespeeld ▪ Eén leerling wordt uitgesloten van samenspelen	4:3+K Meerderheidssituatie ▪ Doeltje extra, zonder keeper (maar nog steeds 4:3), beschermd balbezit ▪ Doeltje kleiner, verliezende team krijgt 1 extra speler (4:4+k), andere bal ▪ Nieuwe speelregels; iedereen 1x aanspelen voordat je scoort, benoemen van knelpunten, benoemen van verbeter suggesties, bepalen van teamsamenstelling ▪ Als hij scoort 2 of 3 punten, benoemen van knelpunt
3:2+K Opbouw, twee verdedigers en een cirkelspeler ▪ De verdediger verdedigd te passief ▪ De verdediger geeft de cirkelverdediger niet genoeg ▪ Leerling gooit niet hard genoeg ▪ Er wordt niet gescoord ▪ De pass komt telkens niet goed ▪ Er wordt teveel gescoord	3:2+K Opbouw, twee verdedigers en een cirkelspeler ▪ Leerlingen punten laten scoren en als de verdediger punt kan voorkomen krijgt hij dit punt ▪ Scoor je via de buitenkans dan krijgt de verdediger een min punt ▪ Zachtere, lichtere bal laten uitkiezen. ▪ Grotere goal, goal verdelen in 3 goals, middelste 2 punten, buitenste 1 punt. ▪ Hem uitleg geven hoe te passen. Of andere leerling daar neer zetten, de eerste leert het passen tijdens het spel dadelijk. ▪ Niks doen, dit is juist goed (beleving) Als het nou echt te makkelijk is dan goaltje kleiner
4:2+2K Siamees handbal ▪ Er wordt te weinig gescoord ▪ Er wordt te veel gescoord ▪ Er wordt te weinig samengespeeld	4:2+2K Siamees handbal ▪ Doeltjes verder uit elkaar, verdediger mag niet voorbij de 6 meter lijn komen, aanvaller mag door tot de 5 meter lijn. ▪ 1 keeper weg halen, hij wordt ook verdediger (vrije verdediger) ▪ Niks doen, dit is juist goed (beleving) Als het nou echt te makkelijk is dan goaltje kleiner en/ of dichter bij elkaar, ▪ Samenspelen verbaal promoten.

4:3+K twee doeltjes en een cirkelspeler**Meerderheidssituatie**

- Er wordt **te weinig** gescoord
- Er wordt **te veel** gescoord
- Er wordt te weinig samengespeeld
- Eén leerling wordt uitgesloten van samenspelen
- De cirkelspeler wordt te weinig aangespeeld

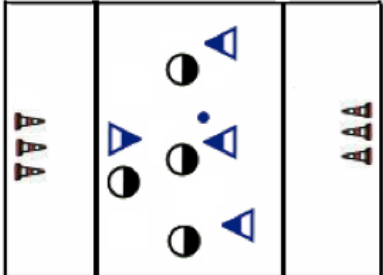
4:3+K twee doeltjes**Meerderheidssituatie**

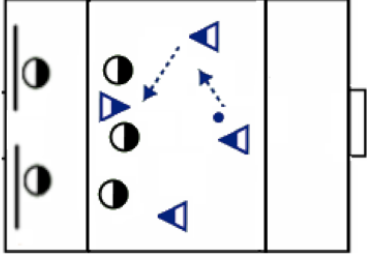
- Doeltjes verder uit elkaar, doeltjes groter. verdediger mag niet voorbij de 6 meter lijn komen, aanvaller mag door tot de 5 meter lijn.
- Doeltjes dicht bij elkaar (tot je uiteindelijk maar 1 goal hebt).
- Nieuwe speelregels; iedereen 1x aanspelen voordat je scoort, benoemen van knelpunten, benoemen van verbeter suggesties, bepalen van teamsamenstelling
- Als hij scoort 2 of 3 punten, benoemen van knelpunt.
- Leerlingen laten herhalen waarom deze speler zo belangrijk is. Scoort je via de cirkel speler, 2 pnt!

Vorbereiden

Naam student: Anne Koekenbier	Datum: 22-04-2013	Klas/ groep: A2ab
Naam SLB-er: Fred Geerdink	Tijd: 1 ^e + 2 ^e uur Maandag	Aantal leerlingen: 33 Jongens
Lesopdracht: Handbal		

Actiepunten voor docent:	
Beginsituatie:	
Doelstelling: Aan het eind van de les: - Kennen alle leerlingen de aandachtspunten van deze les: het spel speelbaar maken voor iedereen. Snel omschakelen. Altijd voorwaartse dreiging! Overtal situatie (het nut daarvan). - Kennen alle leerlingen de spelregels van het spel die vandaag aanbod gekomen zijn. Geen persoonlijke fout. Handjes thuis. Als de bal niet voor jou team is, bal loslaten! De loopregel. - Kunnen alle leerlingen vrijlopen en zich open opstellen om de bal te ontvangen, hem ontvangen en scoren (of doorspelen). - Kunnen alle leerlingen tussen de bal en het doel verdedigen, zonder persoonlijke fouten.	
Activiteiten: <i>Opstarten</i> 10' 4:4 Spelvorm gelijkheidssituatie 10' 4:3 + K Spelvorm, twee doeltjes 15' 5:4 + K Half veld, echte goals 20' <i>Opruimen</i> 6' <i>Afsluiten</i> 4'	Zaalopstelling:

Tijd	Doelstellingen	Leerstof	Organisatie
10'	Leerlingen binnen laten komen. Verwelkomen en mee laten helpen opbouwen. Leerlingen nemen initiatief in het opzetten van de materialen.	Met z'n alle de zaal opbouwen.	Materiaal: • 6 matjes • 9 ballen (foamballen), 9 handballen • 6 banken •
10'	De aanvallende leerlingen richten na het veroveren van de bal alle acties op het boeken van terreinwinst om in een 4:4 situatie met passen en vangen een aanval op te bouwen. Na de doelpoging maken alle leerlingen vliegensvlug de omschakeling van aanval naar verdediging en omgekeerd.	4:4 Gelijkheidsituatie, 3-1 aanval tegen 1-3 verdediging 3 verdedigers stellen zich op, op de doelgebiedlijn 1 verdediger stelt zich op 2m vanaf de doelgebiedlijn (hij stoort te aanval) Er mag 1 keer gedribbeld worden (niet promoten, alleen gebruiken om los te komen van verdediger)	Materiaal ▪ 3 handballen ▪ 3 x 5 hesjes ▪ 9 pylonnen (op zijn kop) Inrichting ▪ 2 ploegen van 4 spelers. ▪ Aan elke zijde 3 pylonnen op zijn kop als doeltjes ▪ 3-1 aanval: de aanvallers spelen met 3 opbouwers en 1 cirkelspeler. ▪ 1-3 verdediging: de verdediging speelt met 1 stoorspeler die de aanval probeert te verstoren en 3 cirkelverdedigers. (Onderwijs)leergesprek: ▪ Kan je door snelle balwisselingen de aanval opbouwen? ▪ Kan je snel de overschakeling verdediging, aanval maken? ▪ Kan je snel de overschakeling aanval, verdediging maken?

10'	De leerlingen creëren in de 4 tegen 3 situatie d.m.v. vlot rondspelen van de bal de open/vrije schietkans en schieten naar doel. De leerlingen herkennen de situatie en het verdedigende gedrag en nemen de goede beslissing: zelf doorbreken, pass naar cirkelspeler of pass naar medeopbouwer. De opbouwers herstellen steeds de diepte na inlopen met bal (de niet-balbezitters staan achter de balbezitter klaar) De cirkelspeler maakt steeds de tegenbeweging t.o.v. de doorbrekende opbouwer en is daardoor aanspeelbaar. Alle leerlingen nemen in de wedstrijd 4 tegen 3 na fout de juiste beslissing wat betreft de bijkomende (frisbee)spelregels. Alle leerlingen leven zich uit in het spel en vinden er plezier in.	4:3 + K twee doeltjes Meerderheidssituatie met cirkelspeler De aanvallers spelen in ruitvorm (met cirkelspeler) zowel breed als diep. Dribbelen wordt niet toegelaten. Bijkomende speelregels: als de bal de grond raakt, gaat de bal altijd naar de tegenpartij van de werper.	Materiaal ▪ 3 handballen ▪ 3 x 5 hesjes ▪ 12 matjes (doeltjes) Inrichting ▪ De spelers worden in 6 groepen van 5 ingedeeld. ▪ 3 opbouwers en 1 cirkelspeler spelen tegen 3 verdedigers en 1 doelverdediger. ▪ De doelgebiedlijn is een rechte lijn op 5 m van de doellijn. (Onderwijs)leergesprek: ▪ Kan je door snelle balwisselingen de open kas creëren? ▪ Kan je je als opbouwer of als cirkelspeler aanspeelbaar opstellen? ▪ Herken je de situatie en het verdedigende gedrag? Herken je de schietkans? ▪ Neem je de goede beslissing? Ben je succesvol? ▪ Ken je de bijkomende (frisbee) spelregel?
------------	--	--	---

20'	Leerlingen schakelen heel vlug van verdediging naar aanval en omgekeerd over. De aanvallers: Leerlingen verdedigen in een cirkel opstelling en volgen de bal. Alle leerlingen openen afspeellijnen en benutten deze. Alle leerlingen komen in scoringspositie en kunnen scoren. Alle leerlingen openen aanspeellijnen en kunnen deze benutten. De verdedigers: Alle leerlingen kunnen afspeel- en aanspeellijnen sluiten en scoren voorkomen. Alle leerlingen leven zich uit in het afgeleide handbalspel en vinden er plezier in.	5:4+K Gelijkheidsituatie op groot half veld Er mag alleen gedribbeld worden om los te komen van een verdediger (niet promoten) Er wordt gespeeld tot de vrije man gevonden is en op doel kan werpen. Het aanvallende team onderneemt een doelpoging: Mislukte doelpoging: ▪ aanvallende partij wordt verdediger ▪ Verdedigende partij wordt aanvaller ▪ Reserve partij wordt....?	Materiaal 2 halve veldjes ▪ 2 handballen ▪ 2x5 hesjes Inrichting ▪ 6 ploegen van 5(6) spelers. ▪ Aan elke zijde 1 keeper ▪ Een halve cirkel als doelgebied (onderwijs)leergesprek ▪ Kan je door snelle balwisselingen de aanval opbouwen? ▪ Kan je snel de overschakeling verdediging, aanval maken? ▪ Kan je snel de overschakeling aanval, verdediging maken? ▪ Welk team scoort het meeste punten?
6'	Alle leerlingen helpen actief mee opruimen. We proberen een record opruimen te vestigen doordat één leerling de tijd bijhoudt.	Opruimen Alle materialen veilig en heel terug waar ze vandaan komen.	Materiaal ▪ Groepjes ruimen het eigen veld op. ▪ Eerst de banken in de berging ▪ Daarna de matjes ▪ Eén iemand verzameld alle hesjes ▪ Eén iemand verzameld alle ballen ▪ Eén iemand zorgt dat er niks achterblijft ▪ Als je klaar bent, ga je in de cirkel zitten ▪ Zijn er nog andere leerlingen die je kunt helpen dan help je uiteraard mee! ▪

Wat verwacht je? (per activiteit)	Wat doe je?
Altijd gebruik maken van het schema: 'Spelonderwijs op maat' in bijlage 2	
4:4 met pylonnen Gelijkheidsituatie ▪ Er wordt te weinig gescoord ▪ Er wordt te veel gescoord ▪ Er wordt te weinig samengespeeld ▪ Eén leerling wordt uitgesloten van samenspelen	4:4 met pylonnen Gelijkheidsituatie ▪ Doeltje extra (meer pylonnen), ▪ Doeltje kleiner (minder pylonnen), verliezende team krijgt 1 extra speler (4:5), andere bal ▪ Nieuwe speelregels; iedereen 1x aanspelen voordat je scoort, benoemen van knelpunten, benoemen van verbeter suggesties, bepalen van teamsamenstelling ▪ Als hij scoort 2 of 3 punten, benoemen van knelpunt
4:3+K twee doeltjes Meerderheidssituatie met cirkelspeler ▪ Er wordt te weinig gescoord ▪ Er wordt te veel gescoord ▪ Er wordt te weinig samengespeeld ▪ Eén leerling wordt uitgesloten van samenspelen ▪ De cirkelspeler wordt te weinig aangespeeld	4:3+K twee doeltjes Meerderheidssituatie met cirkelspeler ▪ Doeltjes verder uit elkaar, doeltjes groter. verdediger mag niet voorbij de 6 meter lijn komen, aanvaller mag door tot de 5 meter lijn. ▪ Doeltjes dicht bij elkaar (tot je uiteindelijk maar 1 goal hebt). ▪ Nieuwe speelregels; iedereen 1x aanspelen voordat je scoort, benoemen van knelpunten, benoemen van verbeter suggesties, bepalen van teamsamenstelling ▪ Als hij scoort 2 of 3 punten, benoemen van knelpunt. ▪ Leerlingen laten herhalen waarom deze speler zo belangrijk is. Scoort je via de cirkel speler, 2 pnt!
5:4+K Handbal op half veld met halve cirkel ▪ Er wordt te weinig gescoord ▪ Er wordt te veel gescoord ▪ Er wordt te weinig samengespeeld	5:4+K Handbal op half veld met halve cirkel ▪ Flubbers op de grond leggen om de loopactie van de aanvallers te stimuleren. Ze moeten telkens op en neer lopen van flubber naar flubber. ▪ Niks doen, dit is juist goed (beleving) Als het nou echt te makkelijk is dan via de grond scoren. ▪ Samenspelen verbaal promoten.

Controle groep Lesvoorbereidingen

H2ab

Vorbereiden

Naam student: Anne Koekenbier	Datum: 08-04-2013	Klas/ groep: H2ab
Naam SLB-er: Fred Geerdink	Tijd: 7 ^e + 8 ^e uur Maandag	Aantal leerlingen: 32 Jongens
Lesopdracht: Handbal		

Actiepunten voor docent:

Beginsituatie:

Doelstelling: Aan het eind van de les:

- Hebben de leerlingen kennis gemaakt met de hand'bal' en kennen ze het speelveld.
- Aan het eind van de les kennen ze de standaard regels van handbal, niet in de cirkel komen
- Leerlingen kunnen gericht passen en vangen.
- Leerlingen kunnen via de backhand techniek gooien.
- Leerlingen spelen samen om tot scoringskans te komen en te scoren.

Activiteiten:

Opstarten	10'
Voormeting, vragenlijst	10'
De helft heeft een bal, chaos over passen	5'
1/3 heeft een bal, chaos over passen	5'
In 3 tallen overpassen, bal achterna lopen	8'
In 3 tallen opbouwen, afwerken op doel	10'
Spelen 5:4+K op half veld	25'
Opruimen	3'
Afsluiten	4'

Zaalopstelling:

Tijd	Doelstellingen	Leerstof	Organisatie
10'	Leerlingen zijn op tijd en tonen initiatief in het helpen opzetten van de zaal.	Leerlingen rustig binnen laten komen, mee laten helpen opzetten van de zaal en enthousiastmeren voor de les handbal	Materiaal ▪ Twee grote handbal goals aan weerszijde van de zaal Inrichting ▪ (Onderwijs)leergesprek ▪
5'	Leerlingen leren kennismaken met de bal en het tippen daarvan.	Vrij dribbelen/ tippen met de bal Leerlingen pakken allemaal een bal. En gaan vervolgens al dribbelend kris kras door de zaal lopen. Op mijn fluit signaal stoppen ze allemaal en houden ze de bal vast. Op mijn fluitsignaal gaan ze vlug allemaal zitten (wie het laatst zit, mag opdrukken). Snel weer opstaan en verder dribbelen. Leerlingen in 3 passen laten stilstaan en op mijn fluitsignaal weer verder dribbelen. Differentiëren met links en rechts.	Materiaal ▪ 32 handballen Inrichting ▪ Leerlingen kris kras door de handbal zaal laten lopen. Niet buiten de belijning zodat ze het veld leren kennen. ▪ Later ook niet in de cirkels zodat ze dit ook leren. ▪ (Onderwijs)leergesprek ▪ Hoe tip je de bal? ▪ Met welke had tip je de bal? ▪ Waar kijk je naar als je de bal tipt/ dribbelt? ▪ Hoeveel passen mag je maken met de bal in je handen? ▪

5' 5'	Leerlingen houden overzicht over de rest van de leerlingen. De leerlingen kunnen een strakke rechte pass geven op een klasgenoot. Leerlingen anticiperen op de ballen van andere leerlingen. Ze zijn actief!	Chaos kris kras door elkaar, met passen 1/2 van de leerlingen krijgt een bal, ze lopen kris kras door elkaar heen en passen de bal naar een willekeurig medespeler, die hem vervolgens ook weer doorpasst! 1/3 van de leerlingen krijgt een bal, ze lopen kris kras door elkaar heen en passen de bal naar een willekeurig medespeler, die hem vervolgens ook weer doorpasst!	Materiaal 16 handballen (daarna maar 11) Inrichting - Leerlingen kris kras door de handbal zaal laten lopen. Niet buiten de belijning zodat ze het veld leren kennen. - Later mogen ze ook niet in de cirkels komen. (Onderwijs)leergesprek - Hoe pass je de bal? - Naar wie pass je de bal? Waarom? - Met welke hand pass je de bal? - Wanneer pass je de bal? - Sta je klaar om de bal te ontvangen?
8'	Leerlingen leren met de juiste techniek te passen. - Elleboog is boven de schouder - Rechtshandige speler heeft linkerschouder voor bij het werpen. Net als de linker voet. - Bal aangooien op borsthoogte en op schotarmkant van medespeler - Bal strak aangooien - Hand achter de bal houden (leerlingen kunnen zelf controleren door te kijken of de bal rotatie heeft).	Passen met bal achterna lopen Leerlingen gooien de bal naar de medespeler en lopen de bal achterna. Draaien om bij het pylonnetje en bereiden zich voor op het ontvangen van de bal om deze vervolgens weer meteen door te passen.	Materiaal 11 handballen 22 pylonnetjes Inrichting - Leerlingen in de breedte van de zaal laten gooien en lopen. 11 rijtjes maken - Differentiatie: backhand pass geven (Onderwijs)leergesprek - Hoe pass je de bal? - Is de pass strak? - Is de pass op borsthoogte? - Kun je de pass snel vangen en hem meteen doorspelen?

10'	Leerlingen passen in hoog tempo de bal naar elkaar terwijl ze in beweging blijven met een voorwaartse beweging. Leerlingen leren afwerken op doel met een slagworp.	In 3 tallen opbouwen en afwerken op doel Leerlingen lopen in 3 tallen van de ene kant van de zaal naar de andere kant van de zaal en de rechter speler werpt vervolgens met een slagworp op doel. Ze passen de bal in hoog tempo over naar elkaar.	Materiaal ▪ 11 handballen ▪ 3 pylonnetjes Inrichting ▪ Leerlingen lopen van de ene goal naar de andere goal ▪ Ze starten vanuit 3 pylonnetjes. ▪ 3 rijen maken ▪ Differentiatie: backhand pass geven (Onderwijs)leergesprek ▪ Hoe pass je de bal? ▪ Is de pass strak? ▪ Is de pass op borsthoogte? ▪ Kun je de pass snel vangen en hem meteen doorspelen?
25'	Leerlingen spelen de bal snel en op hoog tempo rond. Leerlingen zijn doelgericht en nemen een doelpoging als ze in scoringskans komen. Leerlingen gooien via de grond om de keeper te beschermen.	Spelen 5:4+K Leerlingen spelen 5:5 op een half veld, op 1 goal. Samenspelen om tot doelpoging te komen en vervolgens te scoren.	Materiaal ▪ 2 handballen ▪ 2 goals ▪ 40 hoedjes Inrichting ▪ 2 halve cirkels uitleggen met pylon hoedjes ▪ Leerlingen spelen 5:4+K (Onderwijs)leergesprek ▪ Wat doe je wanneer je een pass geeft? ▪ Hoe ontvang je een pass? ▪ Kijk je altijd eerst of je kunt scoren? ▪

6'	Alle leerlingen helpen actief mee opruimen.	Opruimen Alle materialen veilig en heel terug waar ze vandaan komen.	Materiaal ▪ Groepjes ruimen het eigen veld op. ▪ Eerst de banken in de berging ▪ Eén iemand verzameld alle hesjes ▪ Eén iemand verzameld alle ballen ▪ Eén iemand zorgt dat er niks achterblijft ▪ Als je klaar bent, ga je in de cirkel zitten ▪ Zijn er nog andere leerlingen die je kunt helpen dan help je uiteraard mee! ▪
----	---	--	---

Vorbereiden

Naam student: Anne Koekenbier	Datum: 15-04-2013	Klas/ groep: H2ab
Naam SLB-er: Fred Geerdink	Tijd: 7 ^e + 8 ^e uur Maandag	Aantal leerlingen: 32 Jongens
Lesopdracht: Handbal		

Actiepunten voor docent:																	
Beginsituatie:																	
Doelstelling: Aan het eind van de les: - Hebben alle leerlingen veel op doel geschoten en kennen zij de juiste techniek. -																	
Activiteiten: <table> <tr> <td><i>Opstarten</i></td><td>10'</td></tr> <tr> <td>Rondjes lopen</td><td>2'</td></tr> <tr> <td>In twee tallen de bal overgooien</td><td>5'</td></tr> <tr> <td>Slagworp oefenen met pylonen</td><td>8'</td></tr> <tr> <td>Sprongschot op doel</td><td>15'</td></tr> <tr> <td>Spelen 5:4 + K op half veld, rva</td><td>20'</td></tr> <tr> <td><i>Opruimen</i></td><td>3'</td></tr> <tr> <td><i>Afsluiten</i></td><td>4'</td></tr> </table>	<i>Opstarten</i>	10'	Rondjes lopen	2'	In twee tallen de bal overgooien	5'	Slagworp oefenen met pylonen	8'	Sprongschot op doel	15'	Spelen 5:4 + K op half veld, rva	20'	<i>Opruimen</i>	3'	<i>Afsluiten</i>	4'	Zaalopstelling:
<i>Opstarten</i>	10'																
Rondjes lopen	2'																
In twee tallen de bal overgooien	5'																
Slagworp oefenen met pylonen	8'																
Sprongschot op doel	15'																
Spelen 5:4 + K op half veld, rva	20'																
<i>Opruimen</i>	3'																
<i>Afsluiten</i>	4'																

Tijd	Doelstellingen	Leerstof	Organisatie
10'	Leerlingen zijn op tijd en tonen initiatief in het helpen opzetten van de zaal.	Leerlingen rustig binnen laten komen, mee laten helpen opzetten van de zaal en enthousiastmeren voor de les handbal	Materiaal - Twee grote handbal goals aan weerszijde van de zaal Inrichting (Onderwijs)leergesprek
5'	Warming up Leerlingen kunnen de onnodige energie kwijt door even snel 6 rondjes te lopen.	Rondjes lopen Leerlingen lopen tegen de klok in 6 rondjes.	Materiaal 4 pylonnnetjes waar de leerlingen omheen moeten lopen. Inrichting - Leerlingen lopen achter elkaar. (Onderwijs)leergesprek -
5'	Leerlingen leren gericht en strak gooien naar een medespeler. Leerlingen leren de bal vangen, controleren en meteen retourneren.	In tweetallen de bal overgooien Leerlingen gooien de bal over in de breedte van de zaal.	Materiaal 16 handballen Inrichting - Leerlingen staan in de breedte van de zaal en gooien de bal strak over. (Onderwijs)leergesprek - Met welke hand gooi je de bal? - Begint je hand achter je schouderlijn? - Met welke hand(en) vang je de bal?

10'	Leerlingen leren mikken en met de juiste techniek gooien. Leerlingen hebben allemaal plezier en halen beleving uit het feit dat ze wedstrijdje spelen.	Slagworp pylonnen gooien Leerlingen gooien in groepen van 3 de pylonnen van de bank. Welke groep gooit de pylonnen er als eerst af?	Materiaal 3 banken 15 handballen Inrichting - Leerlingen staan in 3 groepen opgesteld achter de bank op een schotlijn. 1 voor een schieten ze de bal en halen de eigen bal op. - Daarna sluiten ze achteraan aan in de rij. (Onderwijs)leergesprek - Met welke hand gooi je? - Met welke voet sta je voor?
15'	Leerlingen leren gericht passen. Leerlingen leren een pass ontvangen in een aanvallende move en kunnen scoren met een sprongschot. Leerlingen leren de bal tegenhouden in de goal. Ook als deze met een stuit wordt gegooid.	Sprongschot op doel Leerlingen passen de bal naar de cirkelspeler en ontvangen deze terug. Vervolgens maken ze een driepasritme en een sprongschot op doel. Ze landen met handen en voeten op de dikke mat. Ze pakken hun eigen bal heel snel en sluiten weer achteraan aan. Na 5 beurten keepen draai je door en heeft de volgende in de rij? Maken een driepas ritme en maken een sprongschot. Vervolgens landen ze op de dikke mat. Leerlingen leren keepen	Materiaal - Twee grote handbal goals aan weerszijde van de zaal - Twee dikke matten aan weerszijde van de zaal, voor het doel 2 pylonnen voor de wachtrijen. Inrichting - Leerlingen lopen in twee groepen aan. Passen de bal naar een cirkelspeler en ontvangen de bal terug. - Spring vanuit de loop omhoog. Een rechtshandige zet met links af (en andersom) - Werp op het hoogste punt. - Land na het werpen op je afzetbeen (Onderwijs)leergesprek - Hoeveel passen zet je voordat je springt? - Kun je kiezen in welke hoek je scoort?

25'	Leerlingen spelen de bal snel en op hoog tempo rond. Leerlingen zijn doelgericht en nemen een doelpoging als ze in scoringskans komen. Leerlingen gooien via de grond om de keeper te beschermen.	Spelen 5:4+K Leerlingen spelen 5:5 op een half veld, op 1 goal. Samenspelen om tot doelpoging te komen en vervolgens te scoren. De functie van cirkelspeler wordt geïntroduceert.	Materiaal ▪ 2 handballen ▪ 2 goals ▪ 40 hoedjes Inrichting ▪ 2 halve cirkels uitleggen met pylon hoedjes ▪ Leerlingen spelen 5:4+K (Onderwijs)leergesprek ▪ Wat doe je wanneer je een pass geeft? ▪ Hoe ontvang je een pass? ▪ Kijk je altijd eerst of je kunt scoren?
6'	Alle leerlingen helpen actief mee opruimen.	Opruimen Alle materialen veilig en heel terug waar ze vandaan komen.	Materiaal ▪ Groepjes ruimen het eigen veld op. ▪ Eerst de banken in de berging ▪ Eén iemand verzameld alle hesjes ▪ Eén iemand verzameld alle ballen ▪ Eén iemand zorgt dat er niks achterblijft ▪ Als je klaar bent, ga je in de cirkel zitten ▪ Zijn er nog andere leerlingen die je kunt helpen dan help je uiteraard mee! ▪

Vorbereiden

Naam student: Anne Koekenbier	Datum: 22-04-2013	Klas/ groep: H2ab
Naam SLB-er: Fred Geerdink	Tijd: 7 ^e + 8 ^e uur Maandag	Aantal leerlingen: 32 Jongens
Lesopdracht: Handbal		

Actiepunten voor docent:													
Beginsituatie:													
Doelstelling: Aan het eind van de les: - Hebben alle leerlingen veel op doel geschoten en kennen zij de juiste techniek. -													
Activiteiten: <table> <tr> <td><i>Opstarten</i></td><td>10'</td></tr> <tr> <td>Rondjes lopen</td><td>2'</td></tr> <tr> <td>Opbouwend tienbal</td><td>15'</td></tr> <tr> <td>Spelen 5:4 + K op half veld, rva</td><td>30'</td></tr> <tr> <td><i>Opruimen</i></td><td>3'</td></tr> <tr> <td><i>Afsluiten</i></td><td>4'</td></tr> </table>	<i>Opstarten</i>	10'	Rondjes lopen	2'	Opbouwend tienbal	15'	Spelen 5:4 + K op half veld, rva	30'	<i>Opruimen</i>	3'	<i>Afsluiten</i>	4'	Zaalopstelling:
<i>Opstarten</i>	10'												
Rondjes lopen	2'												
Opbouwend tienbal	15'												
Spelen 5:4 + K op half veld, rva	30'												
<i>Opruimen</i>	3'												
<i>Afsluiten</i>	4'												

Tijd	Doelstellingen	Leerstof	Organisatie
10'	Leerlingen zijn op tijd en tonen initiatief in het helpen opzetten van de zaal.	Leerlingen rustig binnen laten komen, mee laten helpen opzetten van de zaal en enthousiastmeren voor de les handbal	Materiaal ▪ Twee grote handbal goals aan weerszijde van de zaal Inrichting ▪ (Onderwijs)leergesprek ▪
5'	Warming up Leerlingen kunnen de onnodige energie kwijt door even snel 6 rondjes te lopen.	Rondjes lopen Leerlingen lopen tegen de klok in 6 rondjes.	Materiaal ▪ 4 pylonnnetjes waar de leerlingen omheen moeten lopen. Inrichting ▪ Leerlingen lopen achter elkaar. (Onderwijs)leergesprek ▪ -
15'	Leerlingen leren samenspelen, gericht passen, vangen en vrijlopen.	Opbouwend tienbal Leerlingen spelen 5 tegen 1. Als ze de bal 5 keer kunnen overspelen mag er een verdediger bij (5:2) Enz. Totdat ze 5:5 spelen. Als ze de bal dan nog 5 keer kunnen overspelen dan mogen ze heel hard juichen en hebben ze gewonnen.	Materiaal ▪ 12 pylonnnetjes ▪ 3 handballen Inrichting ▪ 3 veldjes van 7m bij 7m ▪ Differentiatie: ipv 5 keer overspelen 6,7 of 8 keer overspelen (Onderwijs)leergesprek ▪ Hoe loop je vrij? ▪ Wat doe je om de bal te vragen? ▪ Hoe speel je de bal strak aan? ▪ Hoe zorg je dat je de bal niet verliest?

25'	Leerlingen spelen de bal snel en op hoog tempo rond. Leerlingen zijn doelgericht en nemen een doelpoging als ze in scoringskans komen. Leerlingen gooien via de grond om de keeper te beschermen.	Spelen 5:4+K Leerlingen spelen 5:5 op een half veld, op 1 goal. Samenspelen om tot doelpoging te komen en vervolgens te scoren. De functie van cirkelspeler wordt geïntroduceert.	Materiaal ▪ 2 handballen ▪ 2 goals ▪ 40 hoedjes Inrichting ▪ 2 halve cirkels uitleggen met pylon hoedjes ▪ Leerlingen spelen 5:4+K (Onderwijs)leergesprek ▪ Wat doe je wanneer je een pass geeft? ▪ Hoe ontvang je een pass? ▪ Kijk je altijd eerst of je kunt scoren? ▪
6'	Alle leerlingen helpen actief mee opruimen.	Opruimen Alle materialen veilig en heel terug waar ze vandaan komen.	Materiaal ▪ Groepjes ruimen het eigen veld op. ▪ Eerst de banken in de berging ▪ Eén iemand verzameld alle hesjes ▪ Eén iemand verzameld alle ballen ▪ Eén iemand zorgt dat er niks achterblijft ▪ Als je klaar bent, ga je in de cirkel zitten ▪ Zijn er nog andere leerlingen die je kunt helpen dan help je uiteraard mee! ▪